

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1890. Andra Kammaren. N:o 9.

Onsdagen den 26 februari

kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 19 dennes.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. friherre *Hj. Palmstierna* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående försäljning af den s. k. Kommandantsängan vid skansen Kronan i Göteborg m. m.

Denna kongl. proposition bordlades.

§ 3.

Företogos, jemlikt förut fattadt beslut, val af dels sju ledamöter i det särskilda utskott, som Riksdagen beslutat tillsätta för behandling af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna, och dels sju suppleanter i samma utskott; och befunnos efter valförrättningarnas slut hafva blifvit utsedde:

till ledamöter:

herr	<i>O. Jonsson</i> i Hof	med	202	röster,
”	<i>S. J. Kardell</i>	”	202	”
”	<i>P. Andersson</i> i Högkil	”	195	”
”	<i>C. G. Bergman</i>	”	115	”
”	<i>A. Waldenström</i>	”	115	”
”	<i>O. Erickson</i> i Bjersby	”	114	”
och	” <i>I. Månsson</i>	”	113	”

samt

till suppleanter:

herr	<i>J. Nydahl</i>	med	189	röster,
”	<i>J. Johnsson</i> i Thorsberg	”	189	”
”	<i>C. L. H. Nyström</i>	”	115	”

Andra Kammarens Prot. 1890. N:o 9.

herr <i>C. G. Bäckgren</i>	med 110 röster
” <i>H. N. E. Amnéus</i>	” 109 ”
” <i>C. T. Lind</i>	” 109 ”
och ” <i>J. Johansson</i> i Öjebyn	” 108 ”

Ordningen mellan de suppleanter, som erhållit lika antal röster, bestämdes, sådan den här ofvan finnes angifven, genom lottning.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästförestående paragraf omförmälda val.

§ 5.

Efter föredragning af de i gårdagens sammanträde afgifna motioner hänvisades:

herr *F. W. Metzéns* motion, n:o 206, till tillfälliga utskottet n:o 3;

herr *A. Westrins* motion, n:o 207, till särskilda utskottet; samt

herr *A. Nordenfelts* motion, n:o 208, till kammarens tillfälliga utskott n:o 4.

§ 6.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:

lagutskottets utlåtande n:o 19; samt

Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 5 och 6.

§ 7.

*Ang. décharge
för bankofull-
mäktige.*

Till kammarens afgörande förelåg till en början bankoutskottets memorial n:o 2, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning.

Utskottet hemställde i detta memorial, att ansvarsfrihet måtte beviljas fullmäktige i riksbanken dels för förvaltningen af denna banks såväl hufvud- som afdelningskontor under år 1888 och, hvad beträffade kontoret i Kalmar, äfven för den del af år 1887 detsamma varit i verksamhet, dels ock för de beslut och åtgärder, hvilka funnes antecknade i fullmäktiges protokoll för tiden från och med den 15 januari 1889 till samma dag innevarande år.

Vid memorialet funnos fogade reservationer dels af utskottets vice ordförande herr *P. O. Hörnfeldt*, med hvilken herrar *M. Dahn* och *A. V. Ljungman* förenat sig, och dels af herr *A. F. O. Cederberg*.

Efter föredragning af detta ärende anförde:

*Ang. decharge
för bankofull-
mäktige.
(Forts.)*

Herr P. Waldenström: När jag begärt ordet i en fråga af den, minst sagdt, obehagliga natur, som den föreliggande, så skall jag be att först och främst få säga, att min mening alldeles icke är att sätta mig mot den af bankoutskottet tillstyrkta dechargen, hvilket skulle vara alldeles förmätet gjordt af mig och för öfrigt rakt ingenting tjena till. Deremot må det tillåtas mig, utan att jag därför bör anses förmäten, att gifva ett uttryck åt den förvåning, som uppstått icke allenast hos mig utan hos många andra vid läsningen af detta utskottsbetänkande.

Man har ofta hört talas om sinekurer bland embets- och tjänstemannabefattningar, kanske stundom med och stundom utan skäl. Vi hafva äfven fått göra bekantskap med sinekurer i åtskilliga komitéer och nämnder, der man debiterat både dagtraktamenten och särskilda arvoden; men eftersom sådana sinekurer ofta eller åtminstone ibland hafva varit ett slags politiska gratifikationer, så har man icke haft mycket att säga om dem. Nu tyckes det hålla på att utveckla sig ett nytt slag af sinekurer, nemligen ledamotskap i styrelse för riksbankens afdelningskontor i landsorten.

I det protokoll som herr friherre Fock fört den 24 nästlidne oktober vid den inspektion, som han haft att anställa vid riksbankens afdelningskontor i Kalmar, meddelas, att vice ordföranden i detta kontors styrelse, herr A. P. Danielson, under loppet af icke fullt 5 månader, eller från den 24 maj till 30 september, absenterat från 23 styrelsesammanträden, under det han varit närvarande vid 5, att han vidare under samma tid absenterat från 83 lånesammanträden, under det han varit närvarande vid endast 25. Man må också förundra sig öfver den godmodiga vänskaplighet, med hvilken denna fråga blifvit behandlad dels mellan medlemmarne i afdelningskontorets styrelse inbördes, dels mellan herr Danielson och hans grannar på Öland, dels slutligen mellan bankofullmäktige samt afdelningskontorets i Kalmar styrelse.

När man läser igenom hithörande handlingar, får man en ganska märkvärdig inblick i denna sak. Utom det att herr Danielson som vice ordförande har varit borta vid så många sammanträden, som nu är sagdt, så har äfven friherre Fock anmärkt, att herr Danielson tagit åtskillig befattning med lånehandlingars inlemnande, med utfärdande af vederhäftighetsbevis för lånesökande samt med uttagande af lån från bankkontoret att öfverlemnas åt dem, sedan lånen blifvit beviljade.

När detta ärende förekom hos riksbankens fullmäktige, anmärkte deputeraden för den inre förvaltningen till fullmäktiges protokoll, att han observerat förhållandet, då han året förut varit nere och inspekterat afdelningskontoret i Kalmar, och att han vid samma tillfälle för styrelsens för afdelningskontoret medlemmar "uttalat såsom sin åsigt", att utgifvande af dylika betyg af en bankstyrelsens ledamot, äfven om lösen för betygen ej debiterades, "icke kunde betraktas såsom lämpligt".

Ang. decharge
för bankofull-
mäktige.
(Forts.)

Herrarne finna häraf, med hvilken beskedlig godmodighet deputeraden för den inre förvaltningen från början tagit denna sak. Sedermera, efter det han kommit till Stockholm, säger han, satte han sig i förbindelse med herr Danielson för att "fästa hans uppmärksamhet vid det mindre rigtiga" i hans handlingssätt. Vid det samtal, som då egde rum mellan honom och herr Danielson, trodde han sig böra antaga, att "förfarandet berodde på en missuppfattning om de ifrågavarande intygens betydelse och på benägenhet att tillhandagå styrelsen med nödiga upplysningar", hvilket antagandes rigtighet herr Danielson också i sitt anförande till styrelsens protokoll i Kalmar konstaterat. Derefter tänkte likväl herr deputeraden, att ehuru han sagt sin mening såväl till styrelsen i Kalmar som ock till herr Danielson särskildt, så kunde det dock hända, att saken kunde komma att framdeles förnyas, hvarför han "ansåg sig böra i skrifvelse till handhafvande ledamoten i Kalmar erinra derom, att, om upplysningar om lånesökande skulle lemnas af någon frånvarande styrelseledamot, sådana kunde meddelas *enskildt* till det afseende, som derå kunde fästas". Angående detta har herr Danielson till styrelsens protokoll i Kalmar förklarar, att han icke haft kännedom om denna *skrifvelses tillvaro*. Antingen har således skrifvelsen icke kommit fram, eller också har den handhafvande styrelseledamoten i Kalmar icke lemnat herr Danielson kännedom om dess tillvaro eller innehåll. Huru skall jag förklara detta? Må hända har det skett på grund af en lätt förklarlig och därför äfven lätt förlätlig fruktan.

Efter detta anför herr Danielson till samma protokoll, att det nog egde sin rigtighet, att han varit frånvarande från åtskilliga sammanträden, men att detta till en del haft sin orsak deri, att "vid styrelsens sammanträden varit ytterst få ärenden att behandla, ja till och med dagar då icke ett enda låneärande förekommit", samt att han därför "trott det ej vara af så stor betydelse, om han icke så ständigt närvarit". Jag ber att få fästa herrarnes uppmärksamhet vid detta uttryck "icke så *ständigt* närvarit". Det är alltså den betydelse, som herr Danielson vill tillmäta sådana siffror, som att han varit frånvarande vid 23 styrelsesammanträden och närvarande vid endast 5, äfvensom att han varit frånvarande vid 83 lånesammanträden och närvarande vid 25. Hans ord synas kunna hafva haft ett visst berättigande, om man finge vända om dessa siffror och antaga, att han varit borta vid resp. 5 och 25 sammanträden samt närvarande vid resp. 23 och 83. Nu synes mig herr Danielsons förklaring utgöra ett uttryck af en temligen godmodig uppfattning af hvad en sådan vice ordförande egentligen har att göra.

I sin förklaring lägger herr Danielson vidare en särskild vikt på det tillfälliga samtal, som han vid sitt besök i Stockholm haft med deputeraden för den inre förvaltningen, och säger, att denne endast "i förbigående antydt sin uppfattning i saken", hvarpå han sjelf afgifvit en förklaring, som icke tyckes hafva föranlett någon åtgärd.

Härefter låter herr Danielson oss kasta en blick in i en del bankförhållanden, som utan denna särskilda händelse kanske icke

kommit i dagen. Han säger, att när afdelningskontoret i Kalmar bildades, så öfverflyttades dit från hufvudkontoret i Stockholm åtskilliga lån, hvilka hörde till det distrikt, som kalmarkontoret omfattar. Vid undersökning af dessa lånehandlingars beskaffenhet befans, att åtskilliga af dem voro af mindre god beskaffenhet; att många falska namn å dem förefunnos, samt att somliga handlingar voro helt och hållet falska. Detta måste anses för ett högst beklagligt förhållande och borde kanske föranleda till en allmän revidering af de handlingar, som ligga inne hos hufvudkontoret. Det kan nemligen hända, att ännu många lånehandlingar der äro af samma beskaffenhet som de, hvilka blifvit öfverflyttade till afdelningskontoret i Kalmar.

Ang. decharge
för bankofull-
mäktige.
(Ports.)

Hvad var nu emellertid att göra? Bankofullmäktige måste finna en utväg att rangera sakerna, och de vände sig därför till herr Danielson, hvilkens personliga inflytande de hoppades kunna bidra till rättelse af de uppdagade missförhållandena. Herr Danielson gjorde resor fram och tillbaka på Öland och stälde till en räfst. Onekligen har han ock inlagt stor förtjenst om riksbanken genom den undersökning, som han sålunda med ovanlig kraft verkstälde och hvilken, såsom han säger, hade till följd, "att ortens mest anlitade, egentliga skrifkarlar och s. k. affärsmän, som gingo allmänheten till handa med medlande af lån, kommo i svårt bryderi". En af dem sköt sig, en rymde till Amerika, en blef anklagad och dömd till flera års straffarbete för förfalskning, och en länsman fick varning af länsstyrelsen. Det är, mine herrar, fast obegripligt att få en sådan inblick i hufvudkontorets förhållanden, och för mig ställer sig saken desto allvarigare, som jag i flera år tyckt, att denna bank egentligen icke är en *riksbank* utan en *rikslagsbank*. Jag har nemligen länge fruktat, att detta förhållande skulle leda till ledsamma följder. Jag hoppas dock, att till följd af Kongl. Maj:ts proposition i bankfrågan denna riksbankens ställning skall blifva litet förändrad, i händelse Riksdagen vill släppa ifrån sig den absoluta magt, som den för närvarande har öfver densamma.

Vidare säger herr Danielson, att herrar deputerade "icke afgifvit, att hans af dem omförmälda förfaringssätt stode i strid emot något stadgande i lag eller i bankens reglemente" och därför hade han också fortsatt dermed, efter det herr deputeraden för den inre förvaltningen talat sig med honom och uttryckt "sin åsigt" om saken. Hvad man skall säga om sådana ord förstår jag icke. Det är det mest ofattliga af allt i denna sak. Ty det står i 35 § af bankoreglementet: "Såväl fullmäktige i riksbanken och ledamöter af styrelserna för afdelningskontoren" etc. "vare det uttryckligen förbjudet att såsom kommissionärer taga någon befattning med vexeldiskontering eller anskaffande af lån". Det synes af herr Danielsons ord framgå, antingen att han icke haft kannedom om tillvaron af denna paragraf i bankoreglementet, eller ock att han icke funnit anledning att rätta sig derefter, när man icke förhållit honom att hans åtgärder stode i strid emot densamma. Oförklarligt är det också, att herr deputeraden för den inre förvaltningen, då han är

Ang. decharge
för bankofull-
mäktige.
(Forts.)

1888 förehade detta ärende, icke hänvisade styrelsen i Kalmar till denna paragraf, utan endast i all välmening uttryckte såsom sin åsigt, att det vore "mindre lämpligt att göra, hvad Danielson gjort". Det kan ju hända, att det finnes en nyckel till förklaringen af detta också. För min del har jag sökt efter denna nyckel, men den måste ligga i andras fickor än mina.

Nu måste naturligtvis bankkontorets i Kalmar styrelse yttra sig i anledning af herr Danielsons förklaring och i synnerhet öfver ett så betänkligt förhållande som det, att det öfverklagade missförhållandet fortgått, om också icke i så stor skala som förut, äfven efter det deputeraden "gifvit styrelsen sin åsigt till känna", och utan att styrelsen sådant anmält hos herr deputeraden. Herrarne torde observera, hurusom dessa ord "sin åsigt" gå igen öfverallt såsom en förmildrande omständighet. Styrelsen i Kalmar förklarar alltså, att den väl insett det origtiga i saken, men till följd af det ömsesidiga förtroende, som vore så nödvändigt mellan styrelsens ledamöter, hade hon "haft svårt att besluta sig för att utföra en angifvares rol". Detta är ju också mycket godmodigt, och man kunde önska, att det må finnas lika beskedliga människor öfverallt! Derjemte beropar sig styrelsen derpå, att herr deputeraden betecknat det anmärkta förfarandet endast såsom "icke lämpligt", men icke såsom stridande emot bankoreglementet. Bankkontorets styrelse synes alltså — äfven hon — icke hafva läst § 35 bankoreglementet eller icke ansett sig hafva haft skyldighet att rätta sig derefter, så framt icke deputeraden för den inre förvaltningen förhölle henne att hennes förfarande strede emot samma paragraf.

Emellertid tillträdde den 16 augusti 1889 en ny ledamot sin befattning såsom handhafvande inom afdelningskontoret i Kalmar. Han fäste strax vice ordförandens uppmärksamhet vid 35 § i gällande bankoreglemente, och detta med den påföljd, att vice ordföranden sedan dess icke utfärdat vederhäftighetsbetyg å lånehandlingar, som inlemnats i bankkontoret. Det synes sålunda, som om denne nye styrelseledamots ord haft en mycket större betydelse än herr deputeradens. Nu var, kan man säga, måttet rågad, och bankofullmäktige säga i sin resolution med anledning af bankstyrelsens förklaring, "att de så mycket mindre kunde fästa afseende vid hvad styrelsen till förklarande af sitt handlingssätt anfört, som det ålegat styrelsen att sjelf söka rätta hvad som funnits icke öfverensstämma med god ordning och gällande föreskrifters rätta förstånd". Jag tycker, att bankofullmäktige kunnat säga: "med gällande föreskrifters *uttryckliga ordalydelse*".

Emellertid är icke historien slut med detta, utan nu kommer något, som är råga på allt, och det är herr Cederbergs reservation, deri han med hänvisning till 35 § anför, att det synes honom, såsom om *bankofullmäktige sjelfve* icke vore utan skuld i denna sak, emedan de icke handlat i öfverensstämmelse med 35 § i reglementet, om hvars tillvaro åtminstone de måste anses hafva haft kännedom. Det står der efter förbudet för styrelseledamöter att vara kommissionärer: "Finnes förbudet vara öfverträdt af fullmäktig, göres" etc. "Öfverträdes åter förbudet af ledamot i af-

delningskontors styrelse eller af tjensteman, anmäles förhållandet i förra fallet hos fullmäktige, som från uppdraget genast entlediga den felaktige ledamoten och förordnat angående hans åtalande inför vederbörlig domstol". Men detta stadgande hafva fullmäktige icke fäst sig vid.

Jag vill fästa bankoutskottets uppmärksamhet vid nödvändigheten af att söka få detta stadgande ändradt, ty det duger icke, att denna paragraf qvarstår, utan att den åtlydes. Sådant har en vida mera demoraliserande verkan, än om paragrafen ändras till följd af de förhållanden, som nu inträffat.

Ja, herr talman, jag skall, såsom jag redan sagt, icke sätta mig emot beviljandet af dechargen eller yrka bifall till reservationen; men jag har icke kunnat undgå att lägga märke till den egendomliga, godmodiga välvilja, hvarmed utskottet behandlat hela denna historia. Inom bankoutskottet har nemligen yrkande gjorts på, att utskottet skulle låta Riksdagen veta om förhållandet, men med 11 röster mot 5 har utskottet beslutit att *icke* göra det. Det har sålunda berott på enskilda ledamöters af utskottet, om jag så får säga, *moraliska mod*, att man genom reservationen fått reda på saken. Man känner visseriigen förut till den genom åtskilliga tidningsuppsatser, men då man vet, på hvad väg tidningarna ofta få sina meddelanden, kan man icke derpå med trygghet grunda sitt omdöme. Nu deremot föreligga alla handlingar i bankoutskottets memorial.

Jag skall inskränka mig till att endast hafva sagt detta.

Herr Lyttkens: Med anledning af herr Waldenströms långa anförande, hvori en styrelseledamot för afdelningskontoret i Kalmar så skarpt klandrades, vill jag säga, att jag icke anser Riksdagen hafva rättighet eller anledning att på något sätt inblanda sig i herr Danielsons förhållanden uti ifrågakvarande hänseende; ty det är med bankofullmäktige vi nu hafva att göra, och det är dem jag i synnerhet vill klandra. De hafva nemligen icke uppfyllt de föreskrifter, som finnas i bankoreglementet; de hafva icke lemnat herr Danielson tillfälle att inför laga domstol försvara sitt handlingssätt, om han kunnat, utan de hafva låtit saken bero vid hans förklaring. Denna skulle domstolen må hända hafva godkänt eller må hända icke, men nu står den endast såsom ett af honom obevisadt påstående. Fullmäktige ega i ett dylikt fall icke döma utan endast förordna om vederbörandes åtalande inför domstol, der han då kunnat få försvara sig och det blifvit visadt, huruvida reglementets föreskrift öfverträds eller icke. Det är sålunda den enda anmärkningen jag vill göra mot bankofullmäktige, att de hindrat herr Danielson från att få den upprättelse, hvartill han möjligen kunde vara berättigad, eller ock fallas efter lag. Men det är äfven i detta fall en annan sak, som jag icke kan förklara, men som må hända äfven klarerats, om saken kommit till domstol. Här står nemligen, att lånebeloppen stundom lemnats till herr Danielson, "hvarvid så tillgått, att handhafvaren qvitterat beloppen såsom från kommissionsaustalten utgående lån, hvarefter herr

Ang. decharge
för bankofull-
mäktige.
(Forts.)

Ang. decharge
för bankofull-
mäktige.
(Forts.)

Danielson efter hemkomsten nsändt läntagarens egenhändiga qvittom". Huru är det möjligt att låna kunnat utqvitteras i kommissionsanstaltens namn af annan person, ehuru lånet icke gått igenom anstalten eller den person, som har dennas affärer om hand? I så fall har ju äfven denne person handlat i strid mot föreskrifterna. Huru har han kunnat qvittera belopp, som icke gått genom hans händer? Äfven i detta fall hafva fullmäktige icke gjort hvad de enligt reglementet äro skyldige till.

Det är alltså dessa två saker, som jag ville lägga fullmäktige till last. Om jag icke visste att det icke tjenar något till, skulle jag yrka memorialets återförvisande till utskottet, så att man finge klart för sig, huru det förhåller sig med sistnämnda sak. Jag har emellertid icke kunnat underlåta säga, att jag anser att fullmäktige icke handlat riktigt, då de icke låtit den, som är mest intresserad i denna sak, få densamma pröfvad inför laga domstol.

Herr Danielson: Det kan icke förundra mig, att reservanterna önskat bringa dessa handlingar till Riksdagens kännedom, ty det är klart att, då frågan ästadkommit så mycket buller, har man blifvit mer och mer nyfiken på densamma, ja, kanske mera nyfiken än frågan förtjenar. Jag tror nemligen, att frågans rätta dimensioner icke äro så stora, som man nu velat göra dem, och jag håller före, att saken vållat mycket mera väsen än som egentligen behöfts. Mina åtgöranden, som så mycket klandrats, känna herrarne genom reservationen. Något nytt har icke blifvit sagdt derom och kan icke heller sägas.

Här har till en början talats om sinekurer, och man har be-tecknat uppdraget att vara styrelseledamot i ett riksbankens afdelningskontor såsom en sådan samt sagt, att jag genom att vara frånvarande från sammanträdena uraktlätit min pligt. Ja, det må vara; men den ersättning, som eljest skulle tillkommit mig, har, då jag varit frånvarande, öfvergått till suppleanten, och sålunda har jag åtminstone icke förtjenat något på min frånvaro och kan således icke taga åt mig talet om sinekurer.

Orsaken, hvarför jag så många gånger icke närvarit vid styrelsesammanträdena, är emellertid den, dels att jag rätt mycket varit från orten frånvarande och dels att, då kontoret först in-rättades det, såsom herrarne veta, afsågs att enligt reglementet styrelsen skulle sammanträda 4 gånger i veckan, men genom ett sedermera mot min vilja af styrelsen fattadt beslut har bestämts, att styrelsen skulle sammanträda *alla* söckendagar, och det förblef derigenom omöjligt för mig att dagligen resa mellan Öland och Kalmar. Min afsigt var derfor också att vid sistlidna års slut afsäga mig detta uppdrag, men då allt detta buller uppstod, ansåg jag mig icke böra göra det, emedan det må hända hade kunnat gifva anledning till ännu mera tal och origtiga utläggningar. Jag har aldrig med vett och vilja handlat orätt och hoppas aldrig komma att göra det. Jag begär i denna fråga icke något öfverseende, jag skall nog sopa rent för min dörr.

Hvad nu beträffar kontorets handhafvande, vill jag nämna,

att bland de handlingar, som från hufvudkontoret tillsändes af delningskontoret i Kalmar, funnos flera falska. Då uppstod för styrelsen frågan, huru styrelsen skulle kunna rädda så mycket som möjligt för riksbanken. Det utgallrades därför tid efter annan vissa lånehandlingar och gjordes anteckningar, som jag tog med mig hem för att utforska, huru vida dels låntagarnes, dels borgesmännens och dels vittnenas namn voro rigtiga eller falska. Derefter återlemnade jag, som gifvet var, de handlingar, som jag mottagit, och meddelade de upplysningar jag erhållit, och styrelsen vidtog sedan de åtgärder, som voro nödiga och lämpliga till bankens bästa. Att jag i sådant fall, som man sagt, sysselsatt mig med kommissionärskap, anser jag icke vara förhållandet. Jag vill nämna, att den person, som vid afdelningskontoret innehar kamrerarebefattningen, är derjemte, såsom siste talaren riktigt uppgaf, föreståndare för kommissionsanstalten, och de handlingar, som jag lemnat till eller erhållit af honom, har icke varit i hans egenskap af kamrerare utan i egenskap af *föreståndare för kommissionsanstalten*. I denna egenskap har han också tagit befattning med handlingarna, i hvad på honom som sådan vidkommer, och äfven redovisat; och ofvanpå den promemoria han som föreståndare för kommissionsanstalten utskrifvit som redovisning för lånet har han alltid fogat kommissionsanstaltens tryckta blankett till qvitto och ifylld så, att, då jag emottagit redovisningen, det endast varit för låntagaren att skrifva sitt namn under qvittot. Efter det låntagaren sålunda fått emottaga föreståndarens för kommissionsanstalten redovisning och skrifvit sitt namn under qvittot, har jag i de få fall, som varit i fråga, återställt låntagarens qvitto till föreståndaren för kommissionsanstalten. Detta är verkliga förhållandet, och talet att jag förbigått kommissionsanstalten med de få så att säga budskickningar jag haft är helt och hållet ogrundadt.

Hvad nu angår den mycket omtalade 35 § i bankoreglementet, är det gifvet att, huru litet man än må följa med det allmänna, så nog kände både afdelningskontorets styrelse och jag till densamma, men styrelsen fann, att mitt omnämnda bestyr med dessa handlingar och hvad i öfrigt förekom icke kunde hänföras till denna §, ty här gälde ett extra ordinärt förhållande, som styrelsen ansåg skulle gagna icke blott riksbanken, utan äfven de personer, som utan sitt förvållande råkat ut för de falska lånehandlingarna och ensamma blefvo betalningsskyldige. Men i samma mån sakerna hunno ordnas och nya handlingar tillkommo, drog jag mig alltjemt tillbaka från att teckna vederhäftighetsbevis. För att helt och hållet upphöra med denna min befattning behöfdes icke heller några kraftigare åtgärder, ty jag var villig att när som helst dermed upphöra. Emellertid lät jag dock förmå mig att i några få fall skriftligen vitsorda handlingarnas rigtighet. Sådana bevis hafva, som herrarne finna, för den tid friherre Focks berättelse omfattar, meddelats för 13 lån till ett sammanlagdt belopp af 6,700 kr. Detta är hela saken. Att dessa lån varit små kunna herrarne finna, då så litet belopp varit på så många händer. Emellertid hade alla de

Ang. decharge
för bankofull-
mäktige.
(Forts.)

Ang. decharge för bankofullmäktige. anmärkta förhållandena upphört redan i början af augusti och således, en och en half månad innan anmärkningarna tillkommo.

(Forts.)

Äfven jag är naturligtvis af den åsigt, att der missbruk förekommit, böra de framhållas och beifras; men jag må säga, att om man i vårt land skulle ställa till så mycket väsen för hvad åtskillige tjänstemän gjort och göra som strider mot gällande föreskrifter i ett eller annat fall, som man i detta afseende gjort, skulle Riksdagen nog få bra mycket att sysselsätta sig med.

Nu säger man, att 35 § bör ändras. Ja, detta är jag gerna med om, ty det är origtigt att der skall stå, att tjänstemännen vid riksbankens hufvud- och afdelningskontor äro uttryckligen förbjudna att såsom kommissionärer taga någon befattning med anskaffande af lån m. m.; men nu är det ty värr just tjänstemän som göra det. Har jag handlat mot bestämmelsen i denna paragraf, så hafva äfven desse tjänstemän gjort det, och detta har skett i följd af bankofullmäktiges beslut och med Riksdagens goda minne genom att vid afdelningskontoren låta föreståndarebefattningen vid kommissionsanstalten vara förenad med kamrerarebefattningen. På det att icke andra skola råka ut för samma klander som jag, tror jag det vore godt, om Riksdagen beslutade skilja på dessa befattningar eller att herrar fullmäktige vidtoge åtgärder till rättelse i detta fall.

Jag vill dessutom säga, att då jag skref mitt svaromål, hade jag knappt om tid, och det var så godt som en händelse att jag fick se anmärkningsskriften, emedan jag under hösten vistades i Stockholm i ett allmänt uppdrag. Det var vid en resa hem på några dagar jag i förbifarten i Kalmar fick veta, att fullmäktiges skrift var nere på förklaring och att ärendet då var som ett hemligt ärende eller i fullmäktiges särskilda protokoll. Jag afgaf då, under den knappa tid jag hade mig till del, det nu föreliggande svaromålet och fäste mig hufvudsakligen vid anmärkningen om vederhäftighetsbevisen såsom den, hvarom frågan mest gälde. Nu hör man emellertid nästan hvarje jurist vara ense om att tecknande af vederhäftighetsbevis icke kan hänföras till kommissioner, och således har jag i denna del fått rätt. Hade jag deremot närmare fäst mig vid anmärkningen att jag uttagit lån från kommissionsanstalten, skulle jag naturligtvis hafva sagt, på samma sätt jag här sökt göra, rätta förhållandet dermed och att jag icke på något sätt gått förbi den vid kontoret varande kommissionsanstalten, såsom mången sökt framhålla.

På detta sätt reducerar sig denna sak till ganska små dimensioner. Då jag emellertid vid jultiden kom ned till afdelningskontoret, anhöll jag att få genomse föredragningslistorna för sistlidna år och gjorde derur så många anteckningar som möjligt, för att utreda rätta förhållandet med afseende på de omordade kommissionerna. Jag fann dervid, sedan jag och kamreraren i egenskap af föreståndare för kommissionsanstalten genomgått mina anteckningar, att han egde postqvitto på alla de af mig antecknade lånen utom två. Således har jag, så vidt jag sålunda fick utredt, icke haft flera än tvenne lån som budskickning på här af mig angifna sätt åt ett par grannar till mig, ehuru jag i min förklaring uppgaf 4

å 5. Jag kan äfven nämna, att jag för en tid af några år tillbaka varnat handhafvaren af den inre förvaltningen inom riksbanken, hvilken person liksom jag är från kalmarorten, för de personer, som hufvudsakligen ledde tillkomsten af de sedermera befunda falska förhandlingarna, emedan jag då hade tydligt för mig att de icke förde redbart gods, och jag upphörde redan för flera år sedan att gifva vederhäftighetsbevis på de lånehandlingar, hvarmed de haft något att skaffa. Jag befarade redan då, att någon olycka skulle inträffa, och handhafvaren af den inre förvaltningen lofvade i anledning af dessa meddelanden att vara försigtig. Men försigtigheten har icke räckt till, ty då vi fingo papperen på ort och ställe, så befans en hel del falsk, och detta arf var det, som styrelsen skulle reda ut. Jag tror att om icke de åtgärder, som styrelsen vidtog, blifvit gjorda, skulle mycket större belopp fått afskrifvas än hvad nu blifvit fallet och som omnämnes i bankoutskottets föreliggande utlåtande eller omkring 11,000 kronor. Den olyckan af förluster och oredligt förfarande af lånesökande kan ju inträffa när som helst, och i hvilken ort som helst och att det i nu förevarande afseende inträffat i min hemort i den omfattning det gjort är att beklaga.

*Ang. decharge
för bankofull-
mäktige.
(Förts.)*

Här föreligger nu icke något nytt och icke heller något yrkande. Jag skall nu icke heller vidare anföra, utan må hvad jag nu i korthet framhållit vara sagdt till den kraft och verkan det kan hafva. Och jag tror icke jag behöfver taga saken så som om jag nu vore sämre karl än förut. Jag begär som jag förut nämnt intet öfverseende.

Herr Lyttkens: Herr Danielsons anförande bestyrker mig i den uppfattning, att det varit bättre att åtala herr Danielson inför domstol, der han till äfventyrs kunnat rentvä sig, än att begagna detta beskedlighetsmakeri, hvarigenom frågan undandragits vederbörligt forum.

Den beskyllning herr Danielson framkastade emot bankofullmäktige anser jag vara ganska graverande. Han sade att han varnat fullmäktige för vissa personer, såsom dels misstänkte för falsk namnteckning, dels emedan deras vederhäftighet icke vore tillfredsställande, men likväl hafva fullmäktige, utan att göra sig förvissade om papperens rätta beskaffenhet, till dessa personer på namn, som sedan befunnits falska, utlemnat lån. Detta pekar på, såsom den förste talaren uttryckte sig, ett beskedlighetstillvägagående, som gifvit till resultat, att afdelningskontoret i Kalmar icke gifvit mer än $\frac{8}{10}$, säger åtta tiondedels, procent vinst på de penningar, som der nedlagts. När en ledamot af riksbankens styrelse från en så tillförlitlig person som herr Danielson fått upplysning om, att vissa personer icke vore pålitliga och att namnen på deras lånepapper kunde misstänkas för att vara falska, så borde väl bankstyrelsen genom vanliga aviser underrättat sig om, huruvida namnen vore äkta eller icke. Detta hände nu emellertid vid en tid, för hvilken decharge redan är lemnad, men saken är dock egnad att ingifva betänkligheter. Vi finna hvilka siffror i fråga

Ang. decharge för bankofullmäktige. (Forts.) om räntefkastning dessa afdelningskontor uppvisa, nemligen från kontoret i Luleå med 4,⁶¹ procent och sedan med 3,³⁴ i Malmö, Göteborg 3,²³, Östersund 3,⁰⁴, Jönköping 2,⁹⁹, Vexjö 2,⁵⁷, Visby 2,⁵² och slutligen till kontoret i Kalmar 0,⁸² procent, i sanning en mycket ringa vinst och behållning, då dertill lägges att en del kostnader för afdelningskontoren bokføres på hufvudkontoret och drabbar detta. Under sådana förhållanden tror jag man kan vara berättigad att säga, att dessa afdelningskontor väl kunna vara för orterna mycket gagneliga, men att de för riksbanken sjelf icke medföra någon fördel. Vid den omorganisation af riksbanken, som torde förestå, och hvarigenom denna skulle göras till hvad den kan och bör vara, nemligen den enda sedelutgifvande banken, bör det blifva tillsedt, att icke sådana abnormiteter som de nu ifrågakvarande vidare må kunna ega rum, och att icke bankrörelsen kan inkomma på dylika afvägar. Den ringa vinsten för banken motsvaras nemligen icke af någon motsvarande fördel för folket, utan har haft sin orsak i liknöjdhet vid granskning af lånehandlingar. Men jag kan icke heller underlåta att fästa uppmärksamhet vid, att afdelningskontoret i Kalmar icke synes hafva varit underkastadt den skärpa i kontrollen, som varit både nödig och nyttigt för en sådan inrättning, och det torde vara skäl, när Kongl. Maj:ts proposition om ny banklagstiftning förekommer till behandling, att äfven tillse, huru vida icke styrelserna för dessa afdelningskontor böra organiseras på något annat vis än nu är fallet. Jag vet flere sådana fall, der nödig uppmärksamhet icke iakttagits från afdelningskontorens sida.

Herr P. Waldenström: Jag kan icke vara alldeles med om det åskådningssätt, som anser att, i händelse uti en bank det visat sig att falska lånehandlingar och falska namn förekomma, det bör uppdragas åt enskilda ledamöter af styrelsen att se till, att det blir öfversopadt. Jag tror icke, att det gagnar den offentliga moralen att gå till väga på ett sådant sätt. Om vederbörande i stället visade litet mera allvar, när sådana saker förekomme, skulle man säkert icke behöfva göra upptäckter af så många förfälskningar och bedrägerier, som nu är fallet.

Herr Danielson uppgaf, att riksbanken förlorat omkring 11,000 kronor på de falska lånehandlingar, som från riksbankens hufvudkontor öfverflyttats på afdelningskontoret i Kalmar, samt tillade, att, om man icke gått till väga på det sätt som skett, riksbanken skulle hafva förlorat lika mycket till och ändå mera. Jag tror också, att herr Danielson har rätt, då han säger, att genom hans ingripande åtskilliga tusentals kronor blifvit räddade åt banken, men detta anser jag dock icke på något sätt lända till försvar för den sak, hvarom fråga är. Ty här gäller det icke *penningarna* i främsta rummet, utan en *viktig princip*. Frågan är: skall en bankstyrelseledamot ställa sig till efterrättelse eller icke ett bankoreglements, hvars tydlighet är höjd öfver allt tvifvel? För min del skulle jag mycket hellre sett om banken förlorat 11,000 kronor eller mera derigenom att herr Danielson stält sig

bankoreglementets föreskrifter till efterrättelse, än jag nu erfar att detta belopp räddats åt banken genom en öfverträdelse af reglementet. Hvad angår herr Danielsons yttrande om lydelsen af § 35 i reglementet, så ber jag blott att än en gång få uppläsa följande ord derur: "ledamöterna af styrelserna för afdelningskontoren vare uttryckligen förbjudet att såsom kommissionärer taga befattning med vexeldiskontering eller med anskaffande af lån."

Ang. decharge
för bankofull-
mäktige.
(Förts.)

I min tanke kan det icke förnekas, att herr Danielson tagit befattning med anskaffande af lån, och det kan väl ej heller nekas, att detta står i uppenbar strid med den upplästa bestämmelsen i bankoreglementet. I öfrigt vill jag icke inlåta mig på den fråga, som herr Lyttkens omnämde, ehuru äfven den torde vara ganska väl förtjent af uppmärksamhet. Förhållandet är emellertid ganska beklagligt. Den godmodighet, hvarmed Riksdagen alltid gått till väga vid beviljande af decharger, har utvecklats sig derhän, att vi nu stå på en punkt, om hvilken man väl får hoppas och önska att den må vara en vändpunkt.

Herr Danielson: Blott några få ord med anledning af den siste talarens antydan, att det varit bättre om åtal mot vederbörande blifvit anställt. Ja, sådana hafva också verkligen anställts. Blott i det fall, då ett namn varit riktigt och erkänts såsom sådant, har det motsatta tillvägagåendet tillämpats för att skydda den person, som ej haft någon delaktighet i det brottsliga förfarandet, för att nödgas stå i ansvar för hela låneaffären. I öfrigt hafva åtgärder blifvit vidtagna af styrelsen för att straffa de brottsliga. En har blifvit dömd och sitter i fängelse, den andre har sjelf förkortat sitt lif och den tredje har rymt. Jag har velat nämna detta, emedan jag tror, att icke någon underlåtenhet skett i detta afseende. För öfrigt vill jag icke vidare inlåta mig på saken; jag tror att derom är icke mera att säga.

Herr E. G. Boström: För min del kan jag icke annat än gifva herr Lyttkens rätt i hans yttrande, att den fråga, som här föreligger, gäller decharge för fullmäktige i riksbanken och således ej hvad som passerat mellan herr Danielson och nämnda fullmäktige. Å andra sidan är det klart att, såsom frågan ligger, det icke kunnat undgås att densamma skulle komma på tal. Emellertid har jag icke funnit annat, än att hvad herr Danielson nu anført i väsentlig mån reducerat de stora dimensioner man velat gifva åt denna sak, ehuru jag på samma gång måste erkänna, att herr Danielson gjort sig skyldig till öfverträdelse af reglementet.

Herr Lyttkens erinrade om, att fullmäktige skulle hafva gjort sig skyldige till ett fel, om de godkändt lånehandlingar från kalmartrakten, hvilka varit försedda med intyg af personer, för hvilkas tillförlitlighet herr Danielson med sin stora personkänedom varnat. Detta skulle dock inträffat innan kalmarekontoret började sin verksamhet, således på en tid, för hvilken fullmäktige redan erhållit decharge, hvarför det icke faller under kammarens bedömande nu.

Ang. *décharge*
för bankofull-
mäktige.
(Forts.)

Beträffande det förhållande, som herr Lyttkens senare omnämnde, eller att flera bankkontor gifva liten behållning, så att den vid kalmarkontoret särskildt icke ens uppgått till en procent, synes mig detta icke vara så synnerligen underligt, då som bekant Kalmar län på de senare åren varit utsatt för den största ekonomiska kris, som på länge hemsökt någon del af vårt land. Då man dertill laborerat med falska papper, ligger det i sakens natur att ej någon större behållning kunnat uppstå. Men icke kan den omständigheten få verka derhän, att man icke borde anlägga andra afdelningskontor för riksbanken, en åtgärd, som tvärtom föreslagits af den bankkomité, som nyss avslutat sitt arbete.

Jag ber kammaren icke illa upptaga, om jag ber att få säga några ord med anledning af det sätt, hvarpå herr Waldenström yttrade sig, då han öppnade diskussionen i detta ämne. Han talade om politiska sinekurer, om arfvoden och dagtraktamenten, som vissa personer gjort sig till godo. Men herrarne veta nog från förra gången den saken var före, att herr Waldenström icke hade fullt reda på förhållandet. Han trodde att dessa arfvoden och traktamenten uppgingo till större belopp, än de i verkligheten gjorde. Och hvad nu herr Danielson beträffar, så är det genom de upplysningar, han nyss lemnat, visadt, att han icke uppburit något obehörigt arfvode. Herr Waldenströms anspelning i detta syfte var sålunda ej berättigadt. Jag har å andra sidan naturligtvis att erkänna, att herr Waldenström medgaf att herr Danielson inlagt stora förtjenster vid utredande af de intrasslade förhållandena, om han äfven gick lätt förbi den saken. Om i herr Waldenströms uttryck om en "*Riksdagsbank*" skall ligga någon mening, synes det mig i detta uttryck ligga något mycket förnärmande icke blott mot fullmäktige utan äfven mot riksdagsmännen, men jag har ej hört något, som berättigar ett dylikt uttryck.

Det nämndes af herr Waldenström, att herr Danielson kanske icke haft reda på 35 § i bankoreglementet, eftersom han handlat såsom han gjort. Det är nu upplyst, att paragrafen naturligtvis icke varit herr Danielson obekant. Men vi kunna väl komma öfverens om att förhållandena kunna vara sådana, att följer man lagen alldeles strikte, kan man göra större skada, än om man i någon mån mindre strängt tillämpar densamma, och jag vill fästa uppmärksamheten på, att det väl finnes mången, som varit i den ställning, att han icke alltid *kunnat* följa gällande föreskrifter. Särskildt skulle jag vilja erinra derom, att herr Waldenström sjelf synes göra sig skyldig till något sådant, då hans uppträdande icke torde vara ett uttryck för det bud han skall lära: tyden allting till det bästa!

Jag vill icke yttra något vidare. Jag vill blott tillägga, att om en sak i och för sig sjelf icke är så behaglig, så icke blifver den det mera genom det sätt, hvarpå herr Waldenström behandlar den.

Herr Lyttkens: Jag vill icke underkasta den nästföregående talarens yttrande "följer man lagen alldeles strikte, gör man större

skada, än om man i någon mån korrigerar densamma“ någon kritik, emedan jag tror, att jag dervid icke skulle blifva så huld mot honom, som han varit det mot herr Danielson och bankofullmäktige. Ty hvad som är rättvisa skall vara rättvisa och får ej modifieras allt efter som den ene eller andre finner det lämpligt, ty lag och ej godtycke bör råda. Hvarför jag egentligen begärde ordet var för att protestera mot den missuppfattning af mitt förra yttrande, hvartill herr Boström gjorde sig skyldig, i det han trodde att jag menade, att den ringa behållningen vid afdelningskontoren borde verka derhän, att man ej anlade ytterligare afdelningskontor, t. ex. i hvarje residensstad såsom Kongl. Maj:t i sin proposition föreslagit. Detta var icke min mening, utan jag sade, att vi, då vi få så många afdelningskontor, vid deras ordnande böra ställa så till, att icke sådana missförhållanden som nu ske må ega rum, utan att kontoren må blifva så ordnade att de uppfylla sitt ändamål, att vara en medelpunkt för den sunda och lagliga penninge- och affärsrörelsen, hvart och ett inom sin ort, utan att lemna plats för en mängd personer, af mer eller mindre tvetydig beskaffenhet att dit öfverflytta sina dåliga eller falska affärspapper, allt på riksbankens bekostnad. De böra så ordnas, att handhafvandet blefve sådant, att icke några förluster på falska papper, såsom nu skett, skulle kunna ega rum, åtminstone ej i så stor skala som herr Danielson berättade egt rum i Kalmar och så att det vore möjligt, att de personer, som sutte i styrelsen, blefve mera intresserade för och mera egnade sig åt kontorens skötsel. Detta var min mening.

Ang. decharge
för bankofull-
mäktige.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren utskottets hemställan, hvarjemte utskottets i slutet af memorialet gjorda tillkännagifvande lades till handlingarna.

På hemställan af herr talmannen beslöt kammaren härefter att nästa onsdag den 5 instundande mars företaga val af 24 valmän för utseende af Riksdagens fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jemte suppleanter för dem, äfvensom af sex suppleanter för desse valmän.

§ 8.

Härefter företogs till behandling bevillningsutskottets betänkande n:o 5, i anledning af väckta motioner om uppsägande af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartsfördrag samt om tulltaxans förändrade uppställning.

Om uppsägan-
de af Sveriges
med utländska
magter in-
gångna han-
dels- och sjö-
fartsstraktater.

Af till bevillningsutskottet remitterade motioner berörde en af friherre *Klinckowström* inom Första Kammaren afgifven motion, n:o 1, samt två hos Andra Kammaren väckta motioner, n:o 108 af herr *J. Eliasson* och n:o 181 af herr *A. Bexell*, frågan om uppsägning af gällande handels- och sjöfartsfördrag med främmande magter samt den dermed sammanhängande frågan om införandet af differentialtullar.

Om uppsägande af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

Friherre *Klinckowström* föreslog nemligen bland annat i punkt 1:o af sin motion:

1:o) att Riksdagen ville för sin del besluta den förändring i vår nu gällande tulltaxas uppställning, att densamma hädanefter komme att bestå *dels* af en *generel tulltaxa*, innehållande alla importartiklar, som nu deri förekomma, och att deri införas de förändrade införselsavgifter, hvilka Riksdagen anser sig å dessa artiklar böra bestämma; och *dels* en *speciel tulltaxa*, upptagande endast de artiklar jemte dem åsatta införselsavgifter, hvilka till följd af de mellan Sverige och några främmande magter afslutade tariffhandelstraktater äro bestämda och hvilka införselsavgifter icke kunna ensidigt af Sverige förändras, så länge nyssnämnda traktater äro gällande. Dessa nya tulltaxor borde förklaras lända till efterrättelse snarast möjligt efter det att de i efterföljande 3:e punkt nämnda traktater, till följd af vederbörligen skedd uppsägning, upphört att vara gällande;

samt i punkterna 3:o och 4:o:

3:o) att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att alla de handelsfördrag äfvensom kombinerade handels- och sjöfartsfördrag eller traktater, som svenska regeringen med främmande stater afslutat och hvilka ännu äro gällande — undantagande de med Frankrike, Spanien och Portugal senast afslutade tariffhandelstraktater och hvilka senares tulltaxebestämmelser ensamt böra införas i den uti motionens 1:a punkt föreslagna speciella tulltaxan — måtte samtidigt, och så snart detta lämpligen ske kan, å Sveriges sida uppsägas;

4:o) att Riksdagen ville för sin del besluta, att de med Frankrike och Spanien senast afslutade eller förnyade tariffhandelstraktater, hvilka samtliga tidigast upphöra att vara gällande den 1 februari 1892, äfvensom den med Portugal år 1885 afslutade tariffhandelstraktat, som tidigast upphör att vara gällande år 1895, måtte så tidigt uppsägas, att de efter omnämnda tider icke må vara gällande.

Herr *Eliasson* hemställde:

a) att Riksdagen ville för sin del besluta uppsägning af nu gällande handels- och sjöfartstraktater med Frankrike af den 30 december 1881 och med Spanien af den 18 januari 1887; samt

b) att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t måtte vidtaga sådana åtgärder, att traktaterna upphöra att vara gällande den 1 februari 1892.

Herr *Bewell* åter anhöll:

att Riksdagen ville besluta att ofördröjligen uppsäga de mellan Sverige och tyska stater nu gällande handels- och sjöfartsfördrag.

Med anledning af hvad sålunda blifvit i detta ämne föreslaget, hemställde nu utskottet:

Om uppsägande af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

1:o) att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga sådana åtgärder, att handelstraktaterna med Frankrike af den 30 december 1881 och med Spanien af den 15 mars 1883 måtte upphöra att gälla vid utgången af den för deras tillämpning fastställda tid, eller den 1 februari 1892;

2:o) att friherre Klinckowströms motion, i hvad den afser uppsägande af handels- och sjöfartstraktaten med Portugal af den 10 april 1885, icke måtte af Riksdagen bifallas;

3:o) att friherre Klinckowströms motion, i hvad den angår uppsägandet af våra öfriga med främmande magter ingångna handels- och sjöfartsfördrag, äfvensom herr Bexells om uppsägande af de mellan Sverige och tyska staten nu gällande handels- och sjöfartsfördrag icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd; samt

4:o) att friherre Klinckowströms motion, i hvad den angår tulltaxans förändrade uppställning, icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmäls af herr *J. Bengtsson* i Gullåkra, hvilken ansett, att utskottet åtminstone för närvarande bort afstyrka bifall till den af motionärerna föreslagna traktatuppsägningen.

Sedan utskottets under punkten 1 gjorda hemställan blifvit uppläst, lemnades ordet på begäran till

Hans excellens herr statsministern friherre Åkerhielm, som yttrade: Gifvet är att det skrifvelseförslag till Kongl. Maj:t, hvarom kammaren nu har att öfverlägga, då det af Riksdagen beslutas, och huru det än slutligen formuleras, skall, då det, likasom hvarje annat sådant, i sin tid inför Konungen i statsrådet föredrages, tillvinna sig det afseende och tillerkännas den inneboende vikt, som Riksdagens grundlagsenligt uttalade mening påkallar. Blir det mig förunnadt att på grund af Konungens fortfarande förtroende afgifva mitt råd i detta ärende, måste detta råd blifva ett uttryck af den mening, jag hyst och hyser som medlem af Riksdagen, nemligen att någon förlängning af nu gällande traktat-aftal med Frankrike oförändradt icke är tillrädlig. Riksdagens allt tydligare framträdande önskan, att, i den mån tillbörlig hänsyn till industri- och näringslif det medgifver, obunden af aftal med främmande land åt Sverige bevara rätten att bestämma tullar och tulltaxa, finner jag under för handen varande förhållanden fullt förklarlig. Det är detta jag velat uttala, och om än det i utskottets skrifvelse bestämdt formulerade datum är egnadt att väcka betänksamhet, vill jag dock icke utöfver det nu sagda från denna plats lägga något ord till öfverläggningen om huru Riksdagen må pröfva klokast och bäst att affatta den underdåniga skrifvelse, hvaruti Riksdagen frambär sin önskan.

Om uppsäg-
 ningen af Sveriges
 med utländska
 magter in-
 gångna han-
 dels- och sjö-
 fartstraktater.
 (Forts.)

Härefter anförde:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve Lewenhaupt: Då jag tillåtit mig begära ordet, är det icke för att här inlåta mig på något skärskådande af frågan om och i hvad mån de traktater, om hvilkas uppsägning bevillningsutskottet tillstyrkt en underdånig framställning hos Kongl. Maj:t, må vara för Sveriges intressen förmånliga eller icke. Men med afseende å det embete jag för närvarande bekläder, anser jag det vara en pligt att uttala min tanke, huruvida, för den händelse uppsägning af de ifrågavarande traktaterna anses böra ega rum, det kan vara lämpligt att Riksdagen i sin framställning härom på förhand angifver någon viss tidpunkt såsom den, från hvilken en sådan uppsägning bör verkställas.

Jag bör då först meddela, att enligt alla underrättelser det synes fullkomligt säkert, att Frankrike kommer att uppsäga icke mindre de med de förenade rikena, utan äfven öfriga med främmande länder ingångna, i kraft varande aftal af de slag, hvarom här är fråga, så snart man bestämt det nya tullsystem Frankrike bör för framtiden följa. Det är äfven mycket sannolikt, att en sådan uppsägning från fransk sida kommer att ega rum redan före den 1 februari 1891; men det är dock icke desto mindre tänkbart att så icke inträffar, och i så fall vore det enligt min åsigt icke med våra intressen förenligt att förekomma Frankrike genom att från vår sida uppsäga traktaten från den 1 februari 1891.

Då man icke har anledning tro, att någon annan stat inom den 1 februari 1891 skall uppsäga sin med Frankrike afslutade traktat, blefve, under förutsättning som nyss nämnts, följden den, att ensamt vår traktat komme att upphöra den 1 februari 1892, under det att alla andra traktater med Frankrike komme att fortfara intill den dag, som infülle ett år efter det uppsägning egt rum.

Det torde vara helt naturligt, att endast utsigten till något dylikt skulle verka hämmande på vår handel, och det är icke otroligt, att vi utan traktat skulle erhålla behandling såsom den mest gynnade nation.

Då vår traktat med Frankrike är gemensam för de förenade rikena, skulle en uppsägning komma att gälla äfven Norge; men det finnes ingen anledning att förmoda annat än att norska regeringen i så fall skulle samtidigt påkalla en framställning till Frankrike om traktatens förlängning för Norges del. Franska regeringen skulle icke ega befogenhet att utan parlamentets hörande bifälla en sådan framställning och det är icke sannolikt att framställningen kunde komma att af parlamentet behandlas förr än parlamentet fattat beslut om uppsägning af traktaterna med andra länder, men framställningen skulle deremot kunna komma att behandlas samtidigt med ett sådant beslut, och om man antager att beslutet komme att fattas före vår traktats utlöpande den 1 februari 1892, vore det åtminstone icke omöjligt, att en förlängning af traktaten för Norges del kunde komma att medgifvas till den tid, då på grund af Frankrikes uppsägning alla nuvarande tarifftrak-

tater skulle komma att utlöpa. Någon säker beräkning skulle dock aldrig kunna uppgöras i det afseendet, och samma rubbning i handeln, som efter uppsägningen från de förenade rikenas sida måste inträffa för Sverige, skulle således äfven uppkomma för Norges del.

Om uppsägningen af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

Hvad mig beträffar, anser jag uppsägning af traktaten icke böra ega rum förr än det är möjligt att efter föregående underhandlingar erhålla någon klarhet om de vilkor, som efter traktatens upphörande kunna beredas vår handel och sjöfart på Frankrike, och sådana underhandlingar kunna icke inledas förr än Frankrike bestämt sitt blifvande tullsystem. Men derefter är jag beredd att — ehuru utan tvifvel med olika utsigt till framgång — föra underhandlingar på bas af vare sig det ena ekonomiska systemet eller det andra, allt efter de föreskrifter som från svensk eller norsk sida kunde komma att meddelas mig, och jag är till och med beredd att, om detta ingalunda omöjliga fall inträffade, samtidigt underhandla efter ett system för Sverige och ett annat för Norge.

Hvad angår traktaten med Spanien, är det enligt min åsigt tydligt att en uppsägning af traktaten med Frankrike måste föranleda äfven uppsägning af den förra traktaten.

Medan jag har ordet, vill jag begagna tillfället att berigtiga en uppgift som förefinnes i den af mig inlemnade vid utskottets utlåtande aftryckta tabell F. I nämnda tabell uppgifves att beloppet af de förhöjda lots- och skeppsmäklareavgifterna som på grund af gällande lagstiftning omedelbart skulle drabba vår sjöfart i händelse af traktatens upphörande skulle utgöra pr år 93,000 kronor för Sverige och 240,000 kronor för Norge. Men på grund af numera till utrikesdepartementet inkomna fullständiga uppgifter böra dessa belopp rätteligen beräknas till 64,640 kronor för Sverige och 182,000 kronor för Norge.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Ehuru jag i viss mån delar utskottets åsigt derom, att en ändring i nu gällande handelstraktater kunde vara af behovet påkallad och önskvärd, har jag dock icke kunnat vara med om hvad utskottet föreslagit, hvilket också synes af min reservation. Jag har icke kunnat vara med om en så brådstörtad uppsägning af våra traktater, som utskottet tillstyrkt. För öfrigt tyda alla tecken, att döma efter den rörelse, som nu pågår i Frankrike, att franska handelstraktaten kommer att uppsägas från fransk sida utan vår förskyllan, och jag föreställer mig att, om så komme att ske, Sveriges ställning vid blifvande underhandlingar om en förnyad traktat skulle blifva betydligt bättre, än om uppsägningen skett från vår sida. Jag tror därför, att man borde vänta med uppsägningen, se tiden an och afvakta hvad Frankrike i detta fall komme att göra. Skulle Frankrike mot förmodan icke uppsäga traktaten, kan ju frågan afgöras vid en blifvande riksdag, om så skulle vara önskligt från Riksdagens sida. Hela olägenheten af ett uppskof skulle möjligen blifva, att den nuvarande traktatens bestånd komme att räcka två, tre månader

Om uppsägning af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.

(Forts.)

längre. Såsom vi veta, går traktaten till ända ett år efter uppsägning, och jag kan icke finna någon anledning, hvarför nästa riksdag skulle behöfva längre tid att lösa frågan än den nuvarande.

Såsom skäl för traktaternas uppsägning med Frankrike och Spanien har bevillningsutskottet hufvudsakligen anført, att de äro till större skada för Sverige än till gagn och att vi hafva bundit våra händer i afseende på tullsystemet, och det kan ju icke nekas, att vi på sätt och vis det gjort. Men jag tror icke, att olyckan är så stor och förlusterna så väsentliga, som bevillningsutskottet låtit påskina. Går man till statistiken, visar det sig, att Sveriges export till Frankrike år 1887 utgjorde 27,226,000 kr., medan Frankrikes export hit icke uppgått till mer än 6,217,796 kr. Således hafva vi haft ett exportöfverskott af öfver 21 millioner. Under samma år exporterades på Spanien för 6,465,165 kr., medan Spaniens export hit icke uppgick till mer än 972,349 kr.; hvadan vi hafva ett exportöfverskott på Spanien af nära 5 1/2 million. Mot denna beräkning gör utskottet några anmärkningar i sitt betänkande sid. 14 och 15; utskottet säger der följande: "Vid beräkningen har nemligen alldeles lemnats å sido gods, som under transporten från det ena landet till det andra transiterat tredje magts område och sålunda i statistiken upptagits såsom exporterad till eller importeradt från detta land. Visserligen kunde det tyckas, som om samma orsaker, hvilka föranleda, att Frankrike sänder varor till Sverige transito t. ex. Tyskland, skulle göra det för Sverige förmånligt att föra gods till Frankrike transito nämnda land, och att sålunda det transiterande godset borde utgöra ungefär samma procent af båda ländernas totalexport och följaktligen här kunna lemnas ur räkningen. Härvid har man dock att ihågkomma, det Sveriges export till Frankrike hufvudsakligen utgöres af tungt och skrymmande gods såsom jern och trävaror, hvilka med undantag af någon mindre del, som går öfver Antwerpen, helst föras sjövägen direkte till Frankrike, under det Frankrikes export till Sverige mestadels består af lättare och i förhållande till sin volym och vikt dyrbarare artiklar, hvilka tåla drygare transportkostnader och, efter hvad veterligt är, till största delen hitkomma transito dels landvägen öfver Tyskland och Danmark dels sjövägen öfver England, Nederländerna och Belgien." Men utskottet låtsar sig icke hafva kännedom om att en icke ringa del af vår export går transito öfver andra länder. Så t. ex. går en stor del af våra trävaror öfver Belgien, och det är lika lätt att bevisa, att en lika stor del svenska varor gå öfver Belgien till Frankrike, som det är för utskottet att bevisa, att franska varor gå hit öfver Tyskland och Danmark.

Vidare lemnar utskottet å sid. 3 och 4 i sitt betänkande upplysning om, att vi hafva handels-, sjöfarts- och vänskapstraktater med icke mindre än 28 främmande stater. Gör man nu en öfversigt öfver vår handel med en del af dessa stater, och med hvilka vi egentligen hafva någon handel, så finner man, att, sedan man undantagit Danmark och Norge, hvilka jag ej tagit med i beräkningen å någondera sidan, vi hafva ett deficit på vår handel med

Finland af 2,594,000, med Ryssland för 17,958,000, Preussen 12,392,000, Lübeck 32,733,000, Hamburg 10,549,000, Bremen 9,647,000, Amerikas förenta stater 3,800,000 eller tillsammanlagdt för dessa sju stater ett deficit af 89,673,000.

Gå vi nu och se efter från hvilka länder af dem, med hvilka vi drifva handel, vi hafva ett exportöfverskott, så visar sig ett sådant i afseende på Nederländerna med 2,962,000 kr., Belgien 21,000, Storbritannien och Irland 36,358,000, Frankrike 21,008,000, Spanien 5,492,000 eller för dessa fem stater ett sammanlagdt belopp af 65,839,000 kr. Kan det nu verkligen vara något skäl att, om man skall säga upp traktaterna, vi då börja med de länder, der man har sin förnämsta handel och hvarifrån man, såsom statistiken visar, har ett betydligt exportöfverskott å denna handel? Jag kan icke för min del finna detta vara ett förståndigt tillvägagående.

Vidare säger utskottet å sid. 19, sedan det berört några olägenheter, som skulle drabba våra industriella alster och sjöfart, följande: "Men äfven om möjligheten af tonnageafgifternas återinförande sålunda torde kunna ifrågasättas, lärer denna möjlighet icke ökas, om traktaten nu uppsäges af Sverige. Det är nemligen svårigen tänkbart, att Frankrike såsom repressalier för en uppsägning af traktaten, en handling som är fullt lagligen berättigad och i traktaten förutsatt, skulle vilja pålägga vår sjöfart afgifter, hvarifrån andra nationer skulle vara befriade, i synnerhet som det ej lärer kunna från svensk sida ifrågakomma annat än att äfven efter traktatens upphörande behandla Frankrike såsom den mest gynnade nation."

Men det förefaller besynnerligt, att de konsulter, som vi hafva anställda i dessa länder för att lemna oss exakta upplysningar om våra handelsförhållanden derstädes, ej äro af samma åsigt. De hafva nemligen redan ett par stycken påpekat de stora förluster, som skulle drabba vår handelsflotta, om vi uppsade traktaterna, och vi veta, såsom jag förut nämnt, att, när handelstraktaterna upphöra, förfalla äfven sjöfartstraktaterna. Vår generalkonsul i Barcelona C. A. Dablander skrifver bland annat: "Spanska regeringen har dock i sina händer ett vapen, genom lagen af den 6 juli 1882, som i art. 6 bemyndigar den att förhöja införselstullumgålderna å varor och navigationsafgifterna för fartyg för länder, hvilka på något sätt speciellt skada de spanska produkterna eller Spaniens handel." Af detta bemyndigande har hittills icke gjorts bruk. Och generalkonsul Daniel Danielsson i Håvre säger, sedan han påpekat möjligheten af de stora förökade kostnader, som skulle drabba vår sjöfart, sin åsigt vara, att utgången häraf skulle bli för våra intressen särdeles betungande och att derest ingen bestämd säkerhet mot inträffande af nämnda eventualiteter på förhand kunde vinnas i sådant syfte, det enligt hans öfvertygelse vore förenadt med för stor risk att från vår sida uppsäga traktaterna, då Frankrike svårigen skulle kunna tvingas att frångå den uppfattningen att det är Sverige och Norge, som haft största fördelen af dessa traktater.

Om uppsägande af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

Om uppsägning af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

Jag nämnde, då jag började mitt yttrande, att de hufvudsakliga skäl utskottet anfört voro, att vi skulle hafva mera skada än gagn af traktaterna och att vi bundit vår handlingsfrihet.

Det är ju helt naturligt, att, när man ingår en traktat, så binder man i viss mån sin handlingsfrihet. Traktaterna äro ju öfverenskommelser emellan tvenne stater, deri de lemna hvarandra ömsesidiga fördelar framför andra stater. Men dylika öfverenskommelser äro icke tänkbara mellan tvenne länder, lika litet som mellan två enskilda personer, ifall den ena parten ensam skulle vilja betinga sig alla fördelar utan att lemna motsvarande eftergifter.

Då nu våra skyddsvänner här i Riksdagen anföra detta skäl för uppsägning, så är jag fullt öfvertygad om, att, om man kunde förflytta sig till den franska kammaren och vara närvarande vid den diskussion, som kommer att hållas der, då detta ämne kommer före, så skulle man få höra samma skäl för uppsägning af traktaterna från de franska skyddsvännerna som de, hvilka nu här anföras. De franska skyddsvännerna skola helt säkert komma att säga som så: Vi vilja icke längre att traktaten med Sverige skall fortfarande bestå. Frankrike har icke någon fördel att ega en sådan traktat med det lilla landet, utan alla fördelarna komma på Sveriges sida. Men, mine herrar, huru skall det gå om det ena landet efter det andra drager upp tullgränser mot andra nationer och huru skall det gå, om en så liten nation som vår inlåter sig på sådant? Vi hafva ett färskt exempel på huru den saken ställer sig i Italien. Det landet införde som bekant för några år tillbaka ett nytt tullsystem samt öppnade ett formligt tullkrig med Frankrike. Men hvad har Italien sedermera fått göra? Jo det har utan att invänta att Frankrike skulle begära att tullskrankorna borttogos och utan att begära någon motsvarande lindring i tullbehandlingen från fransk sida helt enkelt sjelf tagit bort de införda tullarna.

Jag vill icke bestrida att icke tullar kunna i vissa fall vara till gagn, då man genom dem bereder ett måttligt och väl afvägdt skydd för den inhemska industrien — och att det kan gifvas tillfälle, då man bör göra detta — men jag tror att man bör vara försiktig vid bemödandet att drifva upp den inhemska industrien på detta sätt. Ty annars får man lätt en allmän öfverproduktion. Och hvad skall man göra, om man då har förderfvat sin egen export? Tro herrarna att Sverige är tillräckligt för att konsumera alla våra industriella alster, i synnerhet sedan den inhemska industrien vunnit ökad styrka? Jag tror det icke utan anser att lika nödvändigt som ett måttligt skydd är för våra näringar lika nödvändigt är det att bereda export för de alster, som dessa näringar frambringa. Och kan man icke åstadkomma det och om man icke har någon export, då är allt som göres för industriens understödjande af ringa värde.

På grund af hvad jag nu i korthet anfört får jag, herr talman, anhålla om afslag på utskottets betänkande och bifall till min vid betänkandet fogade reservation.

Herr Johansson i Noraskog: Till hvad den föregående talaren yttrade vill jag anhålla att få lägga några ord. Jag skall fatta mig så kort som möjligt, i synnerhet som jag till följd af sjukdom icke varit i tillfälle att granska utskottsbetänkandet så noggrant, som jag hade önskat, och ej heller nu förmår att framföra ett längre yttrande.

Frågan om den uppsägning, som här är å bane, anser jag vara för tidigt väckt ur flera synpunkter. Den är det bland annat därför, att uppsägningen effektivt icke kan ega rum förrän den 1 februari 1891. Med den raskhet, som i vissa fall varit utmärkande för bevillningsutskottet på de sista åren, borde bevillningsutskottet till nästa års riksdag mycket väl hinna komma in i god tid med ett betänkande om uppsägning, så att den enda olägenheten vore, att det möjligen skulle gå *en* eller högst tvenne månader förlorade för en skrivelses expedierande i ett sådant syfte. Detta är ett skäl, hvarför frågan enligt mitt förmenande är något för tidigt väckt. Ett annat skäl är det, att vi icke stå på det klara med, hvad det är vi egentligen vilja med uppsägningen. I fall det är meningen, och jag föreställer mig, att så är förhållandet, att vi skola hafva traktater framdeles också — ty eljest skulle väl utskottet hafva tillstyrkt att äfven uppsäga alla andra traktater — så måste ju följderna blifva den, att vi skola hafva nya traktater. Men innan vi hunnit så långt, borde man väl veta, på hvilken grund man skall ställa sig, innan man börjar nya traktatsunderhandlingar. Jag föreställer mig nemligen, att det förslag till tulltaxa, som tullkomitén sysselsätter sig med att utarbета, derförrinnan borde vara färdigt och af Riksdagen antaget, så att man hade fullkomligt klart för sig, med hvilka tullsatser till utgångspunkt man skulle öppna underhandlingarna. Äfven från den synpunkten förefaller det mig, som om frågan vore alldeles för tidigt väckt.

Och icke bättre hafva kontrahenterna på andra sidan det stäldt för sig. Utrikesministern upplyste ju, att äfven fransmännen icke hade sin tillämnade nya tulltariff i ordning, och under sådana förhållanden kan det icke vara klokt af oss att nu öppna underhandlingar om nya traktater. Och äfven ur den synpunkten, att vi gentemot Frankrike äro den svagare parten, torde det vara olämpligt att förhastad gå till beslut i det hänseendet.

Dessutom vill jag erinra om en vigtig punkt i reservantens anförande, nemligen i fråga om våra förhållanden till Norge. Det kan naturligtvis komma att medföra ganska svåra förvecklingar med broderlandet, om vi säga upp traktaterna och norrmännen låta bli att göra det. Och jag vet sannerligen icke, huru den, som har att styra båda folkens öden, skulle till ömsesidig fromma och belåtenhet kunna genomföra så skiljaktliga beslut. Från broderlandet har man icke heller hört någon önskan om att uppsäga dessa traktater. Detta synes mig vara ett ytterligare och mycket talande skäl att icke nu fatta ett sådant beslut, som här är i fråga.

Det ena med det andra sammanlagdt och utan att här belasta kammarens protokoll med en hop siffror, angående de ömsesidiga fördelarna och olägenheterna af våra traktatförhållanden, som jag

Om uppsägningen af Sveriges med utländska makter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

Om uppsägande af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

föreställer mig att andra bättre än jag skola veta att framhålla under debatten, skall jag i detta ögonblick, på de få skäl jag anfört, helt enkelt instämma med reservanten i hans yrkande på afslag — "för det närvarande" — å utskottets betänkande.

Herr Bexell: Jag yrkar återremiss, på det att utskottet må blifva i tillfälle att tydligen yttra sig huruvida de traktater, som äro beroende på vilkoret att "behandlas som den mest gynnade nation", upphöra utan föregående uppsägning samtidigt med franska och spanska traktaterna samt ej åter träda i kraft vid nya tarifftraktaternas ingående. Mig förefaller det nemligen eljest besynnerligt att uppsäga förmånliga traktater och bibehålla de ogynnsamma.

Herr friherre Bonde: Tjugufem år hafva förflutit, sedan efter långa fruktlösa underhandlingar det ändtligen lyckades Sverige att åstadkomma en handelstraktat med Frankrike. Visserligen möttes redan då denna traktat med misstroende från somliga håll, men den helsades dock på det hela med glädje, enär man ansåg det vara af stor betydelse att sålunda träda i närmare affärsförbindelse med en af Europas stormagter och att derigenom utvidga vårt handelsområde samt betrygga vår handel och befordra afsättningen af våra produkter. Man insåg vigten af den derigenom vunna stadgan för utvecklingen af våra näringar och vår industri.

Visserligen hörde man för några dagar sedan hans excellens herr statsministern nämna som orsak, hvarför han varit med om införandet af det nya systemet, att han trodde att derigenom skulle införas lugn och stadga i vårt affärlif. Olika kunna åsigtterna vara. Jag tror deremot, att detta lugn och denna stadga snarare vinnes genom att man har trygghet för morgondagen, trygghet för omkastningar och politiska vindstötar. Jag tror, att sådant lugn och sådan stadga äro nödvändiga för handelns framgång, ty handeln och industrien byggas ju på beräkningar för morgondagen, framkallas af förhoppningar för morgondagen. Har man icke denna visshet, då vågar man icke nedlägga något kapital på någon rörelse. Det har därför under senare åren varit hela Europas, ja snart sagdt hela den civiliserade världens sträfvan att just genom handelstraktater skaffa sig detta lugn och denna stadga.

Men nu är tyvärr förhållandet olika. I stället för samarbete mellan nationerna till gemensamt framåtskridande stå de nu emot hvarandra, icke endast med till tänderna rustade arméer, utan ock omgärdande sig med skyhöga tullmurar. Jag undrar om det kan vara till gagn för den allmänna utvecklingen att nationerna sålunda isolera sig, och om somliga motionärers förslag vunnit framgång, skulle vi, sedan alla traktater blifvit uppsagda, stå alldeles isolerade från den öfriga världen. Vi skulle icke få dela de öfriga ländernas öfverflöd, vi skulle få sitta med vårt eget öfverflöd hopade i värdelösa skattkammare. Vår handel skulle försvinna, och dock har ju handeln hittills ansetts såsom civilisationens här- old och välståndets skapare. Bevillningsutskottet har dock icke

velat ansluta sig till sådana förslag. Nej, ännu är det endast de franska och spanska traktaterna som måste bort.

Utskottets betänkande är ett gediget betänkande och mycket arbete är nedlagdt derpå och det innehåller många siffror och jag vill ej nu granska dem, ty med dessa siffror jonglerar utskottet mycket behändigt. Det hela är en tabellarisk irrgång, som jag skulle vilja likna vid den s. k. orientaliska irrgångssalongen, der man genom skickligt placerade speglar, lyckas få oändliga perspektiv och föremålen mångdubblade.

Ja, då siffror sålunda kastas på guldväg, kan man ju få dem att väga huru som helst; det beror på huru man justerar vägen. Och det är på det sättet som utskottet kommit till det resultat, att denna handelstraktat vore uteslutande till gagn för Frankrike men till skada för Sverige. Det är dock märkvärdigt, att de som i *Frankrike* sträfva efter att få traktaterna uppsagda, de vilja hafva detta gjordt därför, att de öfriga länderna, och särskildt Sverige, anses hafva alla fördelarna deraf, men Frankrike icke någon vinst af desamma. Det är likväl med just desamma siffror som här användts, som man der söker att ådagalägga riktigheten af detta påstående. Men, som sagdt, med siffror kan man få fram hvilket som helst; det beror endast på huru de användas.

Utskottet har, som jag nämnde, icke lemnat motionärerna rätt helt och hållet. Men utskottet har likväl kategoriskt bestämt, att denna traktat måste bort så fort som möjligt eller den 1 februari 1892. Visserligen har utskottet icke tillstyrkt att Riksdagen måtte besluta traktaternas uppsägning, utan utskottet har endast hemställt, att Riksdagen måtte aflåta en underdånig skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t. Och hans excellens herr statsministern har förklarat, att en dylik skrifvelse kommer, ifall den blir beslutad, att af Kongl. Maj:t grundlagsenligt behandlas och att Kongl. Maj:t skall fästa vid densamma allt det afseende som den förtjenar. Kommer utskottets förslag att antagas, så innebär detta efter mångens mening icke så mycket. Man säger att en skrifvelse innebär ingenting positivt utan är endast en skrifvelse. Men jag tror, att den saken fattas alltför lättvärdigt. I det enskilda lifvet är man ytterst försiktig med att skriva, ty det *skrifna* ordet kvarstår, det *sagda* förflyktigar. Derfor borde också Riksdagen mera besinna sig, innan den aflåter sådana skrivelser. För min del tror jag, att den är alldeles öfverflödig. Ty äfven de, som anse traktaternas uppsägning såsom ett livsvilkor för vår nation, böra väl hafva det förtroende till den nuvarande regeringen, som ju representerar deras parti, att denna regering, som har magten i sin hand, skall utan alla slags papper i handom se på landets sannskyldiga bästa. Jag tror således, att det vore oklokt, om en skrifvelse sådan som denna afsändes till regeringen. Om skrifvelseförslaget återigen hade varit hållet i allmänna ordalag och deri blifvit sagdt, att traktater icke äro lämpliga, då kunde detta varit ett uttryck för majoriteten, om regeringen icke kände hvad majoriteten önskade. Men i det föreslagna skicket anser jag, att skrifvelsen ej blott är öfverflödig utan också lär vara för regeringen ganska besvärlig.

Om uppsägningen af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

Om uppsägningen af Sveriges med utländska makter ingångna handels- och sjöfartsaktat.
(Forts.)

Hans excellens herr utrikesministern framhöll, att alla utsigter förefunnes, att Frankrike skulle komma att uppsäga traktaten och han betonade att fördelarna vore på vår sida, om vi icke verkställde uppsägningen. Det är naturligt, att om ett så litet land som Sverige — ty, mina herrar, vi äro ett litet land och vi böra icke hysa några stormagtsdrömmar och tro att vi kunna vara oss sjelfva nog — om, säger jag, ett så litet land som Sverige kommer och uppsäger traktaten, då kommer Frankrike vid försöket att öppna nya underhandlingar att säga: "vi visste icke mycket af eder förut, nu vilja vi icke hafva något vidare med eder att göra". Men om vi icke uppsäga traktaten, då måste Frankrike taga reda på oss, och detta kan vara en förmån, då det blefve fråga om att ånyo verkställa underhandlingar. För min del fruktar jag, att vi aldrig kunna få en så god traktat med Frankrike som den vi ega, och att det därför är farligt nog att uppsäga densamma. Vi veta hvad vi hafva, men vi veta icke hvad vi genom nya underhandlingar kunna få. Och jag är öfvertygad om, att det finnes åtskilliga äfven af tullvännerna, som anse handelstraktater vara nödvändiga. Dessa, som anse handelstraktater nödvändiga, böra dock icke vidtagna en åtgärd, som försätter oss i den ställning, att vi kunna blifva alldeles utan traktat med Frankrike.

Hans excellens herr utrikesministern framhöll just nyss, hurusom, om vi i otid rusade åstad och uppsade handelstraktaten med Frankrike, det skulle kunna hända, att vi blefve det enda land, som komme att stå utan handelsförbindelse med Frankrike. Jag undrar verkligen om den ställningen skulle vara så förmånlig. Hans excellens framhöll äfven, att Norge för sin del kanske icke skulle vilja uppsäga den ifrågavarande traktaten och att sålunda Norge ensamt skulle kunna få afsluta en traktat med Frankrike. Ja, utrikesministern stälde sig på unionel ståndpunkt och förklarade med ovanlig beredvillighet, att han skulle vara redo att underhandla om en traktat med Frankrike på hvilket system som helst, ett för Sverige och ett för Norge. Efter en sådan förklaring af herr utrikesministern anser jag verkligen, att Riksdagen bör hafva det förtroendet för regeringen, att denna sjelf må afgöra huru med uppsägningen bör förfaras. Jag fäste mig vid det yttrandet af utrikesministern, då han sade, att genom uppsägning af franska handelstraktaten skulle kunna uppstå ett tullsystem för Sverige och ett för Norge. Ja, der är en stor fråga — den, att en sådan uppsägning, hvarom här är tal, skulle kunna framkalla konflikter med Norge i unionelt hänseende. Jag vet väl, att det finnes många, som helsa dylika tvister med glädje, men jag vet också, att hvarje tvistefrö, som utsås mellan brödralanden, gnager på roten till unionen. Här finnas dock många, jag är säker derpå, som icke önska något störande inflytande på densamma, utan som med glädje se tillbaka på det trefjerdedels århundrade, hvarunder vi varit förenade med Norge, och hvilka i stället för att göra förbundet allt svagare och svagare önska det allt starkare och starkare. De, hvilka det önska, böra noga besinna sig, innan de taga ett förhastadt steg i den riktning här föreslagits, hvilket torde kunna

framkalla oenighet mellan båda länderna och i sin tur medföra vådliga följder.

Jag vill nu icke uppehålla herrarna längre utan endast här tillägga, att jag anser, att den föreslagna skrifvelsen är öfverflödlig, emedan man, såsom jag flera gånger yttrat, i detta fall kan hafva tillräckligt förtroende till regeringens åtgörande i saken. Jag tycker, att det enda rätta bruket af den föreslagna skrifvelsen är att så godt först som sist kasta densamma i vår egen papperskorg för att icke tvinga regeringen att kasta den i sin.

På dessa grunder, herr talman, ber jag få yrka afslag å bevillningsutskottets föreliggande betänkande.

Herr Eriksson i Elgered: Herr talman! mine herrar! Till en början skall jag för min del gifva utskottet rätt och erkännande, då utskottet på sidan 20 i sitt betänkande erinrar derom, att de i denna traktat bestämda nedsatta tullavgifterna måste tillämpas äfven på de öfriga nationer, med hvilka Sverige står i nämnvärda handelsförbindelser. I detta afseende skall jag sålunda för min del erkänna, att jag tror det tulltaxan eller kanske rättare sagt dessa traktater om tulltarifferna icke lända Sverige till förmån utan tvärt om. Ty då öfriga nationer och särskildt de största äro behandlade såsom och hafva traktater med oss som de mest gynnade nationer, följer äfven deraf uppenbart, att äfven de blifva tillerkända samma rätt som Frankrike och Spanien. Vidare skall jag gifva utskottet rätt, då det längre fram säger, att "så länge traktaten gäller, är det oss icke möjligt, såsom vi under de senaste åren upprepade gånger fått erfara, att bringa vår tullagstiftning i öfverensstämmelse med hvad rättvisa kräfver". Ty det är uppenbart, att just dessa tulltariffer i mer eller mindre mån hindra möjligheten för svenska riksdagen att i alla afseenden bestämma så höga tullavgifter, som den i öfrigt skulle önska, och då särskildt de artiklar, som utgå från Frankrike, äro lyxartiklar och sådana varor, som, äfven från min ståndpunkt sedt i tullfrågan, jag anser just behöfva upptagas i tulltaxan till höga avgifter, så ligger det i öppen dag, att härvidlag finnes något i traktaten, som verkar menligt för vårt land. Men det finnes deremot å andra sidan så många talande skäl, hvilka af flere föregående talare anförts för att icke bifalla utskottets betänkande i dess första punkt, att jag i detta afseende är mycket förekommen. Dessa äro, att en uppsägning af traktaterna skulle inverka menligt på den internationella handeln i sin helhet, och då den, hvad Sveriges affärer och näringar angår, utgör en så vigtig faktor, är det uppenbart, att om det också skulle vara en fördel för åtskilliga näringsgrenar och företag att få traktaterna uppsagda, skulle detta dock verka temligen menligt på handeln; och från deras sida, som vilja uppsäga traktaterna, hafva vi hört åberopas icke så få gånger den stora handelsbalans, som uppkommit under, om jag så får säga, det nu afslutade systemet. Men denna handelsbalans skulle springa upp med ganska många millioner kronor, om man utan föregående underhandlingar med Frankrike och utan att känna den grundval,

Om uppsägning af Sveriges med utländska makter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

Om uppsägande af Sveriges med utländska magter in-gångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

hvarpå man med detta land kunde basera en ny traktat, skulle uppsäga den nuvarande traktaten, hvilket ju äfven af båda statsministrarna framhölls. Vi importera endast från Frankrike årligen varor för mellan 6,000,000 och 8,000,000 kronor, men exportera under samma tid till Frankrike varor till ett värde från och med 28,000,000 ända till och med 34,000,000 kronor. En uppsägning af handels-traktaten med nämnda land måste ju under sådana omständigheter menligt inverka på vår handel. Vidare är det också uppenbart, att vi skulle för våra viktigaste varor, såsom t. ex. trä och jern, icke kunna betvinga oss de fördelar, som vi nu hafva, medan traktaten gäller. Jag tror sålunda, att, om man öfverväger de skäl, som tala för och mot ett uppsägande utan vidare af dessa traktater, man tryggt kan sluta till, att en uppsägning i detta fall skall blifva till Sveriges nackdel, och detta så mycket mera, som vårt land är en liten underlägsen stat i jernförelse med det mäktiga Frankrike. Dessutom skulle ju äfven vår sjöfart lida häraf. Det anföres, såsom vi se i de tabeller, som vidfogats utskottets betänkande, att Sveriges fraktfart till Frankrike årligen uppgått till omkring 5,000,000 kronor. Denna summa, om än icke så synnerligen stor, är dock icke så lätt att få in på annat håll i dessa tider.

Men det finnes enligt mitt förmenande och från min ståndpunkt sedt i afseende å den ort, jag här representerar, ett mycket talande skäl för att icke bifalla en direkt uppsägning af traktaterna, och det är Norrlands intressen. Då man genom 1888 års lagstiftning återgått till de principer i tullagstiftningen, som voro gällande före 1855, nemligen att belägga lifsförnödenhetsvaror med tullar, så har detta beslut blifvit ett hårdt slag för Norrland, hvarigenom det blifvit satt i en mycket betryckt ställning och därför nu ser framtiden så mycket mera mörk. Ty säga hvad man vill om de åsatta tullarna, så är det ju meningen med dem att hindra den utländska konkurrensen, hvarigenom efterfrågan inom den inhemska marknaden blifver större än tillgången, hvilket faktum åter måste framkalla prisstegring.

Det är således icke nog med de höga tullarna å de importerade varorna, utan den hufvudsakliga verkan af tullarna som orsak är förhöjda pris inom landet, i synnerhet å sådana varor, som landet icke i tillräcklig mängd kan framalstra. När år komma, hvarunder skörden är under medelmåttan, är det naturligt, att Sverige icke kan producera lifsförnödenheter för eget behof, utan måste importera sådana. Under dessa tider måste prisen inom landet, jag vill icke säga helt och hållet men i det närmaste, springa upp med samma belopp, som de åsatta tullarna. Jag klandrar icke dem, som genom sin uppfattning bidragit till ett sådant beslut, ty jag tror verkligen, att det varit fosterlandskänsla, som frambragt dessa tankar rörande tullarna; men jag säger såsom representant för Norrland, att vi för vår del måste känna det svårt under närvarande omständigheter, och det så mycket mer, som jag tror, att de redan åsatta tullarna icke varit tillräckliga, enär importen genom tullarna icke aftagit utan tvärt om, utan de

komma att höjas ännu mer äfven å lifsförnödenheterna. Då nu Norrland måste importera mer, än hvad det kan producera, blir följden häraf, att denna förlust för Norrland med sitt nordliga läge blir ännu mer känbar. När derfor Norrland, hvars enda utsigt är att göra gemensam sak med handel och sjöfart på grund af dess stora exportförråd af skogs- och jernvaror, har det så staldt för sig gent emot denna fråga, så ligger det således i öppen dag, att hvarje sann norrländing tager parti med dem, som försvara handelsintressena. Det skulle bereda Norrland en försvärande omständighet att afsätta sina exportartiklar, framför allt i Frankrike, om en uppsägning utan vidare af franska och spanska handelstraktaterna egde rum.

Om uppsägning af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

På dessa grunder, herr talman, skall jag be att få yrka afslag å detta utskottets betänkande, hvad dess första punkt beträffar.

Herr Rydin: Jag vill icke inlåta mig på frågan om olika tullsystem, ty den frågan är redan af Riksdagen afgjord. Klart är, att de, som förfakta samma system som jag i detta afseende, måste anse, att såsom en mogen frukt af detta system bör falla rättigheten att uppsäga våra tulltraktater, d. v. s. att återgifva Sverige sin sjelfbestämningsrätt i afseende å våra tullförhållanden.

Här är naturligtvis icke fråga om några andra traktater än tarifftraktater. Man har ansett, att en uppsägning af dessa traktater från vår sida skulle vara ett djerft steg och att man bör akta sig för ett sådant. Jag vet icke hvarför frågan skall få så stora dimensioner. Hvad är det, som det här gäller? Ett aftal mellan två magter, ingånget på bestämd tid i afseende på vissa förhållanden, ett aftal der tillika båda magterna hafva förbehållit sig uppsägningsrätt för den händelse förhållandena skulle ändra sig. Nu veta vi, att i Sverige förhållandena nu äro sådana, att den franska handelstraktaten icke passar för detta land; och, såsom hans excellens utrikesministern visade, är fallet enahanda med Frankrike. Till följd häraf blir det ju helt naturligt, att de båda landen hvart för sig fatta ett beslut som säger: vi vilja låta de ekonomiska förhållanden sådana de utvecklats uti vårt land vara bestämmande för, huruvida vi skola ingå någon traktat eller icke och i afseende på hvilka punkter det bör ske. Hvad handeln och sjöfarter beträffar, är det gifvet, att dessa icke direkt beröras af frågan, utan att det här egentligen gäller tulltarifferna, men till följd af dessa tariffers beskaffenhet i den franska handelstraktaten står det ena i ett nära sammanhang med det andra.

Till följd häraf kan jag icke få klart för mig, att det skulle vara den ringaste risk för oss att uppsäga denna traktat; ty en sådan uppsägning innebär ingenting annat än att vi till följd af de ekonomiska förhållandenas utveckling förklara, att vi vilja sjelfve bestämma öfver våra tullar, likasom Frankrike må göra det öfver sina.

Hvad nu beträffar utsigterna för vår handel och industri i det ena och det andra fallet, så är det naturligtvis svårt att derom

Om uppsägning
de af Sveriges
med utländska
magter in-
gångna han-
dels- och sjö-
fartstraktater.
(Forts.)

döma. Jag vill icke alls ingå i några närmare rechner i det hänseendet. Hvad som härvid icke tagits i betraktande, det är dock, att största delen af vår export till Frankrike utgöres af sådana varor, som icke beröras af tullarna. Om Frankrike nu behöfver dessa varor — hufvudsakligen trä och jern — så är det gifvet, att det fortfarande skall behöfva dem, och fransmännen vilja väl icke utestänga Sverige från sin marknad, om de kunna få svenska varor för bättre pris än från annat håll.

Men här förekommer vidare en sak, som är mera beaktansvärd, och det är den fråga, som framstälts, huruvida man skall uppskjuta med traktatens uppsägning. Hans excellens utrikesministern framställde också en möjlighet, att det kunde behöfvas ett uppskof. Men jag tror icke, att den af utskottet föreslagna skrifvelsen lägger något hinder i vägen för, att regeringen, som bäst vet och känner hvad de internationella förhållandena tariva, i denna fråga bestämmer *sin* tid, och om det skulle kunna inträffa, att det behöfdes en eller annan månad längre än man afsett för att klarera denna sak, så skall väl icke denna skrifvelse hafva en sådan betydelse, att ej ett sådant uppskof skulle kunna å regeringens sida ega rum. Min åsigt är nemligen den — och den har jag flere gånger förut uttalat — att det är regeringen ensam, som har i sin hand hela denna fråga. Riksdagen har endast då det gäller *förhöjning* i tullavgifterna sin bestämningsrätt; men så är icke här fallet.

Men, anmärkte en talare, om nu regeringen har en så beskafad magt i denna fråga, hvad tjenar det då till att vi skriva? Sådana der skrivelser, menade han, äro lättvindigt ihopkomna, det blir ingenting af dem, de "kastas i papperskorgen" o. s. v. Jo, det är af ganska stor vikt, att regeringen vet att *Riksdagen* vill uppsäga traktaten. Regeringen har en helt annan ståndpunkt, om den vet, att Riksdagen vill en uppsägning och gifvit samtycke dertill, än om regeringen af eget initiativ skall taga frågan om hand och afgöra densamma. Kommer icke en sådan skrifvelse till stånd, så blir följden den, att regeringen kanske icke kan vidtaga de förberedelser, som erfordras för att åstadkomma den internationella anordning, som är af nöden till följd af vårt behof att ändra våra tullbestämmelser. Det är sålunda för regeringen af ganska stor vikt, att den har ett Riksdagens beslut i denna sak bakom sig.

Men, säger man vidare — och äfven hans excellens statsministern fäste uppmärksamheten på den frågan — hvad skall det på ligga för vikt på, att man sätter ut en bestämd dag i afseende på denna uppsägning. Jo, det är naturligtvis alltid en fördel att till den och den tiden söka få denna fråga utredd och fullständigt klargjord. Derigenom blir hela arbetet med sakens utförande bättre stäldt, än om det skulle dragas ut på en obestämd tid. Och till följd häraf anser jag det kunna stämma väl öfverens både med hvad utrikesministern nämnde och med hvad Riksdagen beslutar, om vi utsätta den 1 februari 1892 såsom utskottet föreslagit. Sedermera kan ju regeringen finna att det behöfves någon dilation, men förhållandet är i alla fall helt annorlunda än om vi icke be-

stämma någon dag utan låta frågan åka utför efter omständigheterna.

Slutligen fäste hans excellens utrikesministern uppmärksamheten på åtskilliga svåra förhållanden, som i händelse af en uppsägning skulle kunna inträffa särskildt med Norge och äfven med Frankrike. Hvad Frankrike beträffar, hoppas man väl, att det skall å sin sida uppsäga traktaten. Men om Frankrike icke gör detta utan finner med sitt intresse öfverensstämmande att låta det gå som hittills, så kommer frågan i en sämre ställning för oss om Riksdagen underlåter att besluta uppsägningen, än om vi bestämma oss för en sådan och låta regeringen med stöd af Riksdagens beslut utagera frågan med Frankrike. Hvad åter beträffar förhållandet till Norge, så vill jag blott erinra, att vi såsom svenska folkets representanter först och främst hafva att se efter hvad som för Sverige i och för sig är nyttigt och ändamålsenligt och först sedermera, i andra rummet, hvilken grannlagenhet som må böra visas broderriket. Jag tror, att det i detta afseende är mycket bättre, att vi säga ifrån: så och så önska vi; naturligtvis äro vi bundna af våra unionella förhållanden, men det är unionskonungens sak att bestämma, hur detta skall redas. Utrikesministern visade också, att en sådan anordning som denna låter sig göra utan att några unionella förvecklingar böra komma i fråga.

Här har äfven talats om Norrland och Norrlands intressen i denna fråga. Det är dock svårt att härvid ställa den ena provinssens intressen bredvid den andras. Ty i sådana frågor som denna gäller det en angelägenhet för hela fosterlandet, och det bör då icke blifva tal om en särskild orts fördel eller nackdel. Hvad för öfrigt Norrland angår, så tror jag, att man, med all medkänsla för dess utveckling, ändock icke bör anse det hafva så mycket att beklaga sig öfver. Det är icke länge sedan frakterna för varors transport till och i Norrland voro så stora, att de svarade mot ganska höga tullar. När nu Norrland fått jernvägar och ytterligare får sådana — som meningen är att det skall bli öfver hela Norrland — så bidrager på detta sätt hela riket till Norrlands utveckling, och uti dessa bidrag från hela riket tror jag Norrland får en ganska god ersättning för möjligen blifvande förlust om några dess orter skulle komma att lida något genom de tullar, som kunna komma i fråga eller som redan blifvit åsatta.

På grund af hvad jag anförde och då jag anser, att denna skrifvelse, sådan den är affattad, icke på något sätt betager regeringen dess handlingsfrihet, men är egnad att på ett bestämdt sätt föra denna fråga framåt, så får jag tillstyrka bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr Stjernspetz: Då de tabeller, som bevillningsutskottet i sitt betänkande framlagt, utvisa, att våra handelsförbindelser med Frankrike hafva varit af den största vikt och fördel för vårt land, måste man fråga, hvad anledningen kan vara dertill, att dessa förbindelser nu skola rubbas och kanske alldeles upphävas. Det måste vara något stort och viktigt skäl för att Riksdagen för sin

Om uppsägningen af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

Om uppsägande af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater. del skall kunna fatta beslut om en sådan åtgärd. Att tillika bestämman sjelfva dagen och timmen, när dessa uppsägelser böra ske, och icke öfverlemnna den saken åt Kongl. Maj:t, det anser jag dessutom vara i hög grad olämpligt och origtigt. Låt vara att Kongl. Maj:t ändå har detta i sin hand — *derom* kan visserligen ingen tvist uppstå — så borde väl om man också beslutade att framställa önskvärdheten deraf, att franska handelstraktaten uppsades, ingalunda utsättas ett bestämdt klockslag, inom hvilket detta bör ske. Industrien fordrar, såsom här förut blifvit sagdt, stabilitet i de förhållanden, på hvilka den är byggd. Utan en sådan stabilitet och med ovisshet om grunden för, huru förhållandena skola gestalta sig, kommer en sådan ovisshet att förlamande inverka på alla våra företag.

(Forts.)

Den siste ärade talaren nämnde, att det icke medförde ringaste skada, om en uppsägning af franska handelstraktaten beslöt. Det kan väl icke finnas någon af herrarna, som vill taga detta alldeles för godt. För detta förklarande gafs heller icke något bevis. Bevillningsutskottet har deremot sjelf framhållit den stora risk, vårt land möter, ifall franska handelstraktaten uppsäges. Man har i sin sängviniska sinnesstämmning sökt att resonnera bort svårigheterna, då man trott eller låtsas tro, att om traktaten uppsades, skulle vi fortfarande lika obehindradt som förut kunna afsätta våra produkter på Frankrike. De förhandlingar, vi haft med detta land förut, hafva så tydligt visat, att det knappast finnes någon nation, som är så ömtålig som Frankrike i sådana saker, och mera ser på sina ekonomiska intressen i den vägen. Jag tror sålunda tvärt emot utskottet, att om vi uppsäga traktaten med Frankrike, vi komma att stå en ganska stor risk för afsättningen på detta land.

Ser man på de betänkandet vidfogade tabellerna, finner man deri det egendomliga förhållandet, att hvarken den franska eller den spanska industrien täflar med den svenska. Ingen af dessa lands hufvudsaliga exportvaror är föremål för tillverkning i Sverige. Det vore därför ur ren protektionistisk synpunkt fördelaktigt för oss att bibehålla traktaten med Frankrike och Spanien, då vår egen industri icke deraf lider något men. Men att, som hr Bexell också påpekat, tillämpa dessa traktaters bestämmelser äfven för andra land, genom att, som det kallas, behandla dem som den mest gynnande nation, detta, och icke den franska eller spanska traktaten åstadkommer det intrång, hvaröfver en del industriidkare beklaga sig. I fråga om att uppsäga handels- och sjöfartstraktater skulle jag därför mycket förr kunna instämma med herr Bexell uti att vi i första rummet uppsade traktaten med Tyskland och för öfrigt med alla land *utom* med Frankrike och Spanien, ty med dessa två stater hafva vi traktater, som i flere afseenden gynna vår afsättning till dem.

Jag vet, att man sökt påtvinga landtmännen, hvilka icke hafva någon fördel utan tvärt om skada af traktaternas uppsägning, offret af den franska traktatens uppsägning till fördel för industrien. För min del anser jag, att de tullar, som kommit det svenska jordbruket till godo, icke motsvarar mer än just det tullskydd, som den sven-

ska industrien redan förut eger. Min uppfattning är att de tullar, som infördes till jordbrukets skydd, äro detsamma till föga hjälp, ja i många fall till och med till stora olägenheter, och att åtminstone de mindre jordbrukarne torde hafva kommit under fund med, att de 2 kronor 50 öre, som blifvit åsatta i tull på rågtunnan, redan äro dyrköpta. Skall nu spanmålstullar betalas med höjd tull på maskiner och redskap, ja allt annat hvad landtmannen oundgängligen behöfver, så finna dessa mindre jordbrukare säkert, att lifsmedeltullarne blifvit alldeles för dyrt köpta. Detta säger jag särskildt från jordbrukarens synpunkt, ty genom en uppsägning af den franska traktaten skulle bland annat äfven den direkta fördel landtmannen nu har af hafreexporten på Frankrike äfventyras.

Vår utrikesminister har anført, att man, innan en traktat uppsäges, bör veta hvad man skall sätta i stället. Det tyckes nemligen icke vara meningen eller önskan att helt och hållet upphäfva hvarje slags traktat, utan söka afsluta nya på för oss bättre villkor, men om grunderna och möjligheten för dessa nya traktater sväfvar man i fullkomlig okunnighet. Af detta skäl måste man väl kunna anse det nu föreliggande förslaget minst sagdt obetänksamt. Ja det synes mig icke ens kunna försvaras att gifva sin röst till ett sådant beslut. Den enda trumf, regeringen har mot Frankrike vid underhandlingarna om den nya traktaten, vore väl uppsägningen, hvilket alltid förr framhållits af protektionisterna, och denna trumf bör man hafva i fickan, då man går att uppgöra det nya kontraktet. Man bör väl icke på förhand kasta bort den utan helt och hållet lemna densamma i Kongl. Maj:s hand, som bäst bör kunna veta *när* den skall spelas ut. Jag yrkar afslag på utskottets förslag.

Herr Petersson i Runtorp: Att döma af de yttranden, som blifvit fälda öfver betänkandet, tror jag icke, att man har klart för sig hvad frågan gäller. Man har talat om uppsägandet af våra handels- och sjöfartstraktater, men här är ju blott fråga om två af dem. Det är ju dessa två tarifftraktater, som medföra sådana olägenheter, att man icke anser sig böra bibehålla dem i det skick de nu äro. Det förefaller mig orimligt, att man kan anse dessa traktater vara fördelaktiga för Sverige, som sakerna nu stå. Man talar här om att frihandel och protektionism drifva sitt spel, men det borde ju just vara till frihandlarnes nytta, om förslaget bifölles, ty man kan ju dock icke umbära tull, hvar skulle man eljest taga penningar till statens utgifter? Men att som nu skära bort de viktigaste af tullarne, nemligen tullarna på lyxartiklar, öfverflödsvaror och spirituosa, som införas till billigt pris, kan väl icke vara förståndigt. Sålunda borde vi hafva både frihandlarne och nykterhetsvännerna på vår sida i fråga om uppsägning af dessa traktater. Vi kunna ju icke umbära tullarna och då är det väl bäst att vi lägga dem på vin, siden, blommor och sådana saker och icke binda oss på det sätt vi hittills gjort.

Det förefaller mig också besynnerligt, att man på norrlandsbänken icke vill vara med om detta. I Norrland måtte man be-

Om uppsägande af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

trakta vin och siden såsom nödvändighetsvaror, men det har jag aldrig tänkt mig. Är det väl nödvändigt, att man dricker champagne i Norrland? Nej, man måste taga igen på lyxartiklar, och det förvånar mig, att människor icke hafva så klar tankegång, att de förstå detta. Jag skulle t. ex. vilja sänka eller rent af borttaga tullen å nödvändighetsvaror, men man måste då sätta något annat i stället. Detta borde vara klart för hvar och en.

Man säger också, att det vore onödigt att skriva till Kongl. Maj:t om uppsägningen af traktaterna, men enligt min mening kan ett stöd från Riksdagens sida icke skada, och regeringen har ju sin fulla handlingsfrihet. Man skrifer beskedligt, och det kan icke stöta någon. Kongl. Maj:t kan ju draga ut på tiden, om skäl finnas att uppskjuta frågan, men jag kan icke se, att det är något ondt i att föreslå dagen.

Vill man hafva fria händer, så får denna framställning icke vara en fråga mellan frihandlare och protektionister, utan mellan dem, som hafva en nationalekonomisk idé, det vill säga de, som äro svenskar. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Pålsson: Den siste talaren tyckte, att det var besynnerligt, att vi icke hade så klar tankegång, att vi kunde inse, huru nödvändigt det var att anhålla, att Kongl. Maj:t ville före den 1 februari 1892 uppsäga de handels- och sjöfartsfördrag, som Sverige ingått med Frankrike och Spanien. Hur klar min tankegång i denna fråga kan vara, vet jag icke, men jag har sökt att, så godt jag kunnat, sätta mig in i saken. Och jag vill fästa uppmärksamheten på, att, såvidt jag kan finna, vårt land icke lidit någon förlust af handels- och sjöfartstraktaterna med Frankrike och Spanien, utan att dessa varit till icke ringa fördel för vårt land. Skall man nu uppsäga dessa traktater, så bör man väl göra klart för sig, huruvida detta kan blifva till gagn för landet eller icke, men derom äro vi alla säkert ovissa. Många anse, att de, som talat för en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, icke sjelfva kunna säga något bestämdt i afseende härpå, och jag kan det icke heller. Men om vi nu äro ovissa i denna sak, hvarför då besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om uppsägning af dessa traktater till en bestämd dag? Jag tror icke det kan vara till någon fördel för landet att besluta en sådan skrifvelse och instämmer med dem, hvilka yrkat afslag på utskottets här föreliggande betänkande i den första punkten.

Herr Eriksson i Elgered: Jag skall endast be att få bemöta en beskyllning, som den näst siste talaren rigtade mot mig. Men innan jag går dertill, vill jag yttra några ord med anledning af hvad som sades från upsala-bänken, att nemligen Norrland nu fått så förbättrade kommunikationer, d. v. s. jernvägar, att Norrland mycket väl borde kunna vara med på både ett och annat, när det gälde tullagsstiftning, äfven uppsägning af traktater m. m. För min del får jag säga, att nog hafva vi fått jernvägar, men dessa jernvägar torde icke kunna ersätta de svårigheter, som,

efter hvad jag redan förut nämnt, alldeles särskildt komma att drabba och redan begynt drabba Norrland med anledning af den nya tullagstiftningen.

Jag skall nu öfvergå till herr Nils Petersson.

Herr Nils Petersson sade, syftande på mig, att han trodde, att åtminstone nykterhetsvännerna skulle vara med om att uppsäga de franska och spanska handelstraktaterna, då på grund af dem fina viner med mera sådant lättare importerades i landet. Det är möjligt att så sker, men om också dessa traktater uppsägas, hindrar det ingalunda, att dessa viner lika fullt importeras i vårt land, och de herrar, som konsumera dessa varor, torde ock hafva kapital att köpa dem, äfven om de belades med aldrig så hög tull. Detta skäl väger således ingenting, utan det är endast en krok, som utlagts för nykterhetsvännerna, i fall de vore nog enfaldiga att nappa på den. Hvad herr Nils Petersson vidare sade med anledning af att jag skulle vara med om bibehållande af dessa traktater, på den grund att dessa viner importerades, får jag säga samme talare, och i fall han hörde hvad jag sade, torde han hafva uppmärksammat det, att jag ingalunda af dessa anledningar yrkade på traktaternas bibehållande.

Jag erkänner i likhet med honom, att en olägenhet tvärtom beredes Sverige genom dessa tariffer, som bestämma lägre tullsatser på dessa varor, hvilka vi önska åsätta högre tull. De blifva derigenom till nackdel för Sverige i stället för fördel. Men jag anförde, att i stället stora fördelar vinnas med afseende på våra exportartiklar, förnämligast jern och trävaror, af hvilka Norrland producerar mest, och detta är talande skäl för mig att i Norrlands intresse yrka afslag på utskottets hemställan.

Jag har velat säga detta till rättelse.

Herr friherre Bonde: Jag vill icke inlåta mig i tvist med herr Nils Petersson om hvad som menas med "nationalekonomisk idé", ty det kan bero på hvars och ens subjektiva uppfattning. Jag vill endast uttala min glädje öfver, att han yrkade bifall till bevillningsutskottets betänkande, på den grund att han ansåg, att frihandlarna först och främst borde vara med derom. Det är verkligen glädjande att från den sidan få höra frihandlarnes talan förd. Är det på det sättet, borde protektionisterna vara på motsatta sidan, ifall de skola stå i opposition, och jag hoppas protektionisterna således skola förena sig med dem, som yrkat afslag på utskottets betänkande.

Det skulle icke förvåna mig så synnerligen, ty traktaterna innebära ju ett skydd, och det är skydd protektionisterna vilja hafva. Handelstraktaterna äro och skola alltid förblifva ett skydd för handeln; och därför tackar jag herr Nils Petersson, att han ställt sig på frihandlarnes sida och jag hoppas, att han skall göra det äfven vid voteringen och konsekvent äfven rösta för fortsatt skydd för vår handel.

Om uppsägande af Sveriges med utländska makters ingångna handels- och sjöfartstraktater
(Forts.)

Om uppsägning af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

Herr Petersson i Runtorp: Till svar får jag säga, att beträffande att jag skulle rösta med frihandlarna, så har jag förut erkänt och sagt, att jag i det stora hela är frihandlare och skall blifva det, när vi bara kunna umbära dessa tullsatser, som nu behöfvas för statens utgifter. Tullar äro icke annat än onera och skatter; dem kan man väl i allmänhet undvara, förutsatt tillräckliga inkomster erhållas lämpligare från annat håll. Jag tror, att från friherre Bondes ståndpunkt är det ingenting att undra på, att han är för traktater, ty nog tycker han som många andra om fina viner, men att vi på landsbygden kunna umbära dem, bör icke förvåna honom.

Hvad beträffar yttrandet af talaren på norrlandsbänken, så är det väl, att vi äro öfverens så till vida, att han är med om att klandra tarifftraktaterna. Men vill han välja medel att blifva af med dem, får han lof att vara på vår sida och bifalla förslaget om uppsägning. Ty det är alldeles gifvet, att om vi icke dricka så mycket vin, åtminstone den fattigare befolkningen, så finnes det andra saker, som komma från Frankrike, som kallas konjak, och den går åt rätt bra. Hvad jag egentligen har mot traktaterna är, att man gör upp fördrag med två nationer och låta tjugu andra njuta fördelarna deraf. Detta är sannerligen för galet. Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets förslag.

Herr Petersson i Dänningelanda: Det är endast ett par ord jag har att säga, nemligen, att då Riksdagen ansett nödigt åsätta tull å förnödenhetsvaror, böra med desto större skäl lyxartiklar beläggas med tull, och för min del skall jag sålunda endast tillkännagifva, att jag kommer att rösta för bifall till utskottets hemställan.

Herr Andrén: För min del vill jag till att börja med hem-bära bevillningsutskottet min ödmjuka tacksamhet, derför att utskottet icke följt herr Bexell och friherre Klinckowström i spåren, som velat uppsäga alla våra traktater för att sålunda allt mer och mer omöjliggöra våra internationella handelsförbindelser. Emellertid har bevillningsutskottet dock gjort mer än tillräckligt, och jag måste anse såsom min oafvisliga skyldighet, att icke vara med om att uppsäga traktaterna med Frankrike och Spanien. Innan jag närmare inlåter mig på pröfningen af denna sak, vill jag fästa uppmärksamheten på ett par omständigheter. Den ena är, huruvida det kan anses lämpligt att svenska riksdagen för närvarande fattar ett sådant beslut eller om det icke vore bättre att vänta, till dess med bestämdhet kan sägas, att Riksdagen representerar opinionen inom landet. Huru förhållandet i det fallet för närvarande är, derom torde olika meningar råda; men så mycket är säkert, att när nya val skett i höst, och Stockholm speciellt fått välja de representanter, som ega hufvudstadens odelade förtroende, bör kammaren med mera bestämdhet kunna säga, att den representerar svenska folket. Utgå då från Andra Kammaren sådana åsigtter, som nu synas vilja göra sig gällande, så är jag fullt öfvertygad,

att en uttalad önskan i den ritningen skall leda till ett verkligt resultat. Tills vidare tycker jag vi kunna dröja med saken; vi förlora sannerligen ingenting derpå. Ty om traktaternas uppsägning också nu beslutas, så kan ju uppsägningen ändå ej ske förr än nästa år den 1 februari och om vi därför uppskjuta med beslutet till nästa riksdag, så blir det ju således i allt fall endast fråga om ett uppskof på en eller annan månad.

Om uppsägning af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfarts-traktater.
(Forts.)

Vidare har talats mycket om hvilkendera magten som bör vara den uppsägande. Jag vill icke hålla mig till frågan om hvilken stat som är mäktigast. Detta gäller för mig icke såsom något skäl. Det finnes ett annat skäl, som jag fäster mera vikt vid. Om någondera staten skulle hafva anledning önska uppsägning af traktaterna, vore det för visso icke Sverige. Herrarne hafva möjligen i en protektionistisk tidning, jag tror det var Nya Dagligt Allehanda, läst ett referat af några uttalanden som gjorts inom en fransk förening (Société des agriculteurs de France), der man bestämt uttalade sig för införandet af ett starkt protektionistiskt system. Ordföranden, en markis de Dampierre, yttrade vid detta tillfälle, att den frågan framstälts, huruvida Frankrike, ifall det uppsade sina traktater och införde ännu högre tullar, icke möjligen derigenom skulle skada sin export. "Men", sade han, "denna export spelar för oss ingen betydande roll. Vi exportera för 3 milliarder. För min del har jag kontrollerat siffrorna uti Almanach de Gotha och funnit beloppet uppgå till 3,600,000,000 francs, medan vår inhemska omsättning uppgår till öfver 20 milliarder." Ett sådant land kan uppsäga traktater, det skulle utan någon synnerlig olägenhet kunna omgärda sig med kinesiska murar, och detsamma är, såsom herrarna väl veta, i ännu högre grad förhållandet med Förenta staterna, hvilka också hafva det mest genomförda skyddssystem, under det att fullständig frihandel råder inom landet.

Utskottet kommer emellertid i sin argumentation till det resultat, att traktaterna skola bort. Jag vill hålla mig till några af de skäl utskottet anför. Det talas t. ex. om, att vi på detta sätt skulle få fritt ordna våra tullförhållanden, med andra ord införa en massa specialtullar. Tro herrarna ej, att de skyddstullar, som infördes här för ett par år sedan, kunna ur protektionistisk synpunkt sedt vara alldeles tillräckliga. Tron I ej, att om man ytterligare anlägger en massa fabriker, man en vacker dag, när systemet kastas om, skall få se sorgliga verkningar härutaf? Det har äfven talats om vår import från Frankrike af konjak, viner och lyxartiklar. Angående konjaken har så mycket talats, att jag ej dermed vill uppehålla kammaren. Angående vinerna skall jag be att få säga, att de viner, som hufvudsakligast införas till oss från Frankrike, äro röda viner, hvilka för närvarande, om jag icke bedrager mig, äro belagda med en tull af 10 à 11 öre. Skulle vi återgå till de gamla förhållandena, så finge vi måhända en tull af 40 à 50 öre eller mera pr butelj. Euligt min tanke skulle alldeles icke öfverflöd, flärd och lyx derigenom hindras, långt derifrån. Herrarne kunna vara öfvertygade, att för dem, som äro vana att dricka fina chateauviner, betyder det ingenting, om de betala en 50 eller 75

Om uppsäganden af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

öre eller mera pr butelj. Nu hafva vi kommit i tillfälle att importera ett godt och billigt rödvin, som, blandadt med vatten, visserligen icke drickes af den fattigare klassen, men som dock spridts inom ganska djupa led af samhället och inom lager som bestämdt icke tillhöra de förmögna klasserna. Hvarför skola de berörvas detta tillfälle att få ett godt vin? Tro herrarna, att svenska ölet, som håller 5 å 6 % sprit, är att föredraga? Jag tror det icke, utan att detta billiga rödvin såväl ur sanitär som äfven ur ekonomisk synpunkt är vida bättre.

Jag medgifver, att bevillningsutskottet skulle kunna hafva rätt, när det gäller mousserande viner och lyxartiklar, dessa äro utan tvifvel lämpliga beskattningsföremål. Men jag tror icke att någon lär förneka, att dessa afgifter ej skulle inbringa mycket, och man bör taga i betraktande å andra sidan de viktiga intressen, som här stå på spel. Vi hafva i vårt land en stor export och på den skola vi lefva. Vi äro icke så lyckliga som Frankrike och Amerika, hvilka länder äro ganska oberoende af densamma. Vår viktigaste exportartikel är trävaror, och jag tänker därför i det följande endast hålla mig dertill samt öfverlemnna åt andra att föra vårt jerns och vår skeppsfarts och andra näringars talan. Jag vill i förväg hafva sagt, att då jag här uppträder och i min ringa mån talar för trävaruexporten, så vill jag icke anses vara partisk, därför att jag sjelf är träexportör. Denna export berör så breda lager af samhället, och en sådan massa af folk är deraf beroende, att den enskilde exportören såsom blott en ringa mellanhand betyder föga i det stora hela.

Mine herrar! Jag ber om ursäkt om jag kommer att trötta eder med några siffror. Jag har gjort ett sammandrag af Sveriges trävaruexport till Frankrike under åren 1885, 1886, 1887, 1888 och 1889, för hvilka år fullt exakta siffror föreligga och dervid kommit till följande resultat.

Sverige exporterade sammanlagdt år 1885 715,348 petersburger standards af plankor, battens och hyflade bräder, hvaraf 175,798 stand., d. v. s. något öfver 24 1/2 procent gingo till Frankrike. Under år 1886 exporterades 689,620 stand., hvaraf 179,734 eller 26 procent skeppades till Frankrike; under år 1887 utfördes 737,347 stand., hvaraf 195,838 eller 26 1/2 procent gingo till Frankrike, under år 1888 746,969 stand., hvaraf 194,724 eller 23 procent gingo till Frankrike samt under år 1889 858,266 stand., deraf 168,542 eller 19 1/2 procent till Frankrike. Sammanlagda utförseln af trävaror under nämnda år uppgick sålunda till 3,847,550 stand. eller i medeltal 769,500 stand. om året, och häraf skeppades till Frankrike 914,636 stand. eller i medeltal 182,927 stand. om året, sålunda nära 24 procent af hela utförseln.

Herrarna anse kanske icke 24 procent vara så mycket. Men jag ber få påpeka tvenne omständigheter. I dessa 24 procent ingå ett par af de viktigaste dimensioner, som spela den största rollen, nämligen 3×9 gran och så kallade planchetter.

Skulle vår marknad i Frankrike blifva på ett eller annat sätt störd, skulle detta för trävaruexporten medföra en mycket sorglig verkan.

Vidare vill jag fästa eder uppmärksamhet, mine herrar, på en annan sak. Det kanske förefaller egendomligt, att den nu här citeras, men då den icke förut nämnts, kan det vara behöfligt att den framhålles. Frågan gäller: hvilka äro våra bästa och solidaste affärskunder. De franska köpmännen äro kanske de, som vårt land har största nytta af att stå i förbindelse med. I hela världen finnas nemligen icke solidare köpare af alla slags varor. Herrarna hafva i tidningarna läst om de stora kracherna i Frankrike, den Boutouska-, Panama- och kopparsyndikats-krachen. Banker föllo, en massa börsspelare och svindlare störtades, en hel del små räntetagare förlorade äfven sin förmögenhet, men jag är öfvertygad om, att hvad köpmannacorpsen i dess helhet angår, så är den fortfarande lika solid. Den har förut bestått hårda prof. Vi erinna oss kriget med Tyskland 1870—1871. Då detta krig utbröt hade svenska köpmän sändt en mängd varor till Frankrike. Franska staten beviljade köpmännen ett så kalladt moratorium. Fred slöts och hvart enda öre af skulden blef af de franska köpmännen betaldt med ränta. Jag vill icke tala ofördelaktigt om andra nationer, men tro t. ex. herrarna att om Tyskland varit den besegrade parten och om vi haft samma affärer med tyskarna, vi fått så till fullo betaldt? Jag tror det icke.

Men, säger man vidare, genom uppsägningen binda vi oss ju icke — jag känner detta argument, det har förut blifvit citeradt — och för trävaruaffärerna skulle ju uppsägningen betyda intet, ty i den allmänna franska tariffen är trä upptaget såsom fritt. Ja, det är sant; men hafva vi också utsigt att det under alla förhållanden skall förblifva fritt. Det är åtminstone ganska ovisst. Här förekommer en berättelse afgifven af vår generalkonsul i Håvre Daniel Danielsson. Jag skulle vilja i mycket citera honom, men jag har redan hållit på för länge och är rädd att trötta eder, men han säger en hel del, som borde tagas vara på. Han omnämner bland annat att La société des agriculteurs de France, som består af personer, hvilka spela en stor rol i den franska kommersiella världen, vid sitt sista sammanträde yrkat diverse tullar på trävaror, hvar ibland 1,20 francs för trä, sågadt af alla dimensioner af annat slag, d. v. s. bland annat furu och gran, allt pr 100 kilogram. Om jag nu tager till utgångspunkt, att en engelsk kubikfot trävaror skulle väga 40 skålpund — efter gammal jernvägsberäkning, enligt nyare beräkning skulle den gå upp till 45 å 46 skålpund — samt dessutom räknar ett kilogram lika med 2,35 skålpund, så skulle en standard väga 6,660 skålpund. Efter en tull af 1,20 francs för 100 kilogram, skulle följaktligen tullen för en standard uppgå till 34 francs. Om jag vidare beräknar en standard värd 6 pund sterling eller 108 kronor, skulle detta göra en tull ad valorem å 22 eller 23 procent. Om jag äfven skulle reducera denna siffra något, så är den ganska hög i alla fall, varierande mellan $\frac{1}{4}$ och $\frac{1}{5}$ af varans värde. Tron I icke, mina herrar, att en sådan tull skulle verka hindrande för vår export? Jag tycker icke om att uppträda såsom konjunktural politiker. Men vi skulle kunna tänka oss, att Frankrike funne godt afsluta en traktat med annan magt, sedan

Om uppsägningen af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

Om uppsäganden infört denna tull, och deri bestämma tullen till t. ex. 50 procent af hvad jag nu uppgifvit för rigagran och kanadaträ. Jag tror, att detta skulle verka, om icke till fullständigt förstörande så åtminstone till ofantlig skada för vår trävaruhandel. Ni säga, mine herrar, att vi få afsätta våra varor, att det går lika bra med eller utan tull. Ja det är rätt, så länge frågan är om finare trä — af fransmännen kalladt bois de ménuiserie — som användes af snickare, men icke, då det blir tal om gröfre virke — bois de charpenterie — som användes af timmermän, och hvilket är den öfvervägande procenten af det trä Sverige utför. På detta komme tullen att verka betydligt, jag fruktar rent af förstörande. Jag har endast gjort några antydningar.

Angående Spanien kan jag inskränka mig till att taga samma beräkningar till grund som med afseende å Frankrike. Sverige har under åren från och med 1885 till och med 1889 skeppat till Spanien 153,320 petersburger standard trävaror eller i medeltal 30,664 stand. om året. Dessa 30,664 stand. utgöra omkring 4 procent af all Sveriges trävaruexport. Bevillningsutskottet säger, att vår trävaruexport till Spanien är en obetydlig sak; 4 procent af denna export synas för utskottet vara obetydligt; men om utskottet endast ville göra några jemförelser, skulle utskottet finna, att de icke äro en sådan småsak som utskottet anser. Jag skall med några paralleler leda detta mitt påstående i bevis. Denna vår export är, efter lika beräkning af 6 pounds för en standard, värd 3,311,712 kronor. Om vi skulle taga till jemförelse det sista året jag har att tillgå, finna vi att denna export utgör 37 å 38 procent af hela Sveriges klädesfabrikation. Roar jag mig med att beräkna hvad Sveriges största exportfirma James Dickson & K:ni sista året skeppade, finner jag att detta uppgår till 37,411 standards och hela exporten till Spanien utgör således häraf 82 procent. Tager jag hela Göteborgs export, så utgör den 63 procent, tager jag exporten från Sundsvall, hvilken stad som bekant representerar vårt största trävarudistrikt, så utgör den 16 procent. — Jag vill icke längre trötta eder, mine herrar, med dessa siffror. Men jag tror, att de siffror, jag anfört, skola för en tänkande person tala ett beaktansvärdt språk, när han nu ett tu tre står inför nödvändigheten att afgöra om våra handelstraktater skola uppsägas eller icke. Under dessa traktater har dock — må vara att det kunnat ske utan dem — vår handel nått en ofantlig utveckling. Vill man nu riskera att uppsäga dessa traktater och skapa nya förhållanden, om hvilka vi icke drömt, och för hvilka vi förut genom traktaterna varit skyddade? Skola vi riskera att få vår export förstörd? På grund af hvad jag anfört, yrkar jag rent afslag å bevillningsutskottets hemställan.

Herrar *Lilienberg, Elis Nilson, Gumalius, Schöning* och *Arhusiander* förenade sig med herr *Andrén*.

Vidare yttrade:

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Jag vill icke ingå på någon närmare undersökning af denna fråga, ty den som icke blifvit öfvertygad af de i utskottets betänkande framställda skäl, han torde icke låta sig öfvertyga af mig, då jag för min del ansluter mig till utskottets förslag; men jag vill tacka den närmast föregående talaren för hans upprigtighet. Han vågade nemligen uttala, att det icke är de fattiga, som använda vin, utan de mera förmögna, och skulle man då, såsom han sade, kunna vilja fördyra denna vara för dem? Ja, det är nog rysligt synd om dem, men jag vill i alla fall vara med om att fördyra denna vara.

Om uppsägande af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

Jag blef förvånad, då jag från en talare på norrlandsbanken fick höra, att Norrland, som hittills ansetts mäktigt af en så stor utveckling, skulle vara så helt och hållet beroende af trävaruexporten att, om icke den befrämjades, det skulle blifva en olycka för hela Norrland. Om man ser på sidan 22 i utskottets betänkande, finner man, att den vinst, som trävaruexportörerna skulle hafva gjort genom den lindrigare tullsats, som åstadkommits genom en dylik traktat, uppgått till 75,000 kronor, och för denna summa vill man, att vi skola hafva så stort medlidande med dessa exportörer, liksom man skulle kunna inbilla oss att för dem 75,000 kronor skulle vara af någon betydelse. Detta synes mig således vara mycket väsen för ingenting.

Jag har liksom flera andra förvånat mig öfver att höra nykterhetsvänner och sådana personer, som säga sig föra de fattigas talan, nu, då det är fråga om att bereda Riksdagen möjlighet att med tull belägga lyxartiklar, viner och spritvaror, uppträda så energiskt häremot. Hvad skall man väl tro om deras allvar i fråga om nykterhetens befrämjande och de fattigare klassernas välfärd, när de så kraftigt sätta sig emot att Riksdagen må kunna lägga tull å sådana varor, som i främsta rummet borde åsättas en dylik tull. Och då jag slår upp de vid utskottets betänkande fogade tabellerna och betraktar de siffror, som der finnas, då skär det mig i hjertat att se denna tulltaxa, som blifvit oss pålagd just genom dessa traktater. Om man går igenom tabellen n:o 7, finner man, huru vi äro bundna genom traktaterna, huru tullen nedsatts betydligt på sidenvaror och på konstgjorda blommor, som väl icke egentligen kunna sägas vara till för de fattiga, och hvilka nedsatts från 53 kronor per 1 kilogram till 2 kronor och 50 öre. Icke var väl detta för att bereda någon förmån åt de fattiga. På samma sätt har tullen minskats för fransar, galoner, grammaner och snören, äkta och halfäkta, från 37 kronor 64 öre till 2 kronor 35 öre, och för plymer från 35 kronor 29 öre till 2 kronor 50 öre. Går man vidare till skodon, finner man att tullen för skor af siden nedsatts högst betydligt, men icke för becksöms- och sjöstöfvar, som icke begagnas af de allra förmögnaste, och på samma sätt i fråga om spetsar, der sådana af silke nedgått från 14 kronor 12 öre till 2 kronor 80 öre, hvaremot simplare spetsar nedsatts obetydligt, ty det är de mindre bemedlade, som använda sådana, och därför blif icke nedsättningen i proportion till den, som egde rum för de dyrare slagen. Ser man på artikeln ur, så befinnes att tullen å fickur

Om uppsägande af Sveriges med utländska magter ingångna handels och sjöfartstraktater.

(Forts.)

med guldboett genom traktaten nedsatts till en fjerdedel af hvad den förut utgjorde, hvaremot tullen å fickur utan guldboett, hvilka icke begagnas af de mera förmögna, nedsatts allenast med hälften. Man skulle på det sättet kunna gå igenom hela denna lista, men jag skall icke besvära herrarna dermed, ty för mig synes det alldeles tydligt och klart, att vi böra ställa så till, att Riksdagen måtte få fria händer för att kunna rätta sådana skriande orättvisor, som nu existera i tulltaxan, just därför att den icke kan ändras, så länge traktaterna lägga hinder i vägen.

Nu får man ock höra hvad som förut så ofta upprepats, i det man säger, att, om vi nu uppsäga traktaterna, vi få högre tull på de varor, som vi exportera, och den tullen få vi betala, emedan vi få mindre betaldt för våra varor. Jag vill antaga, att så skulle blifva fallet, men så kommer samme talare och säger, att om vi svenskar lägga tull på sådana varor, som komma till oss från främmande land, så få vi också betala den tullen. Således huru man än vänder på den saken, skulle det blifva vi svenskar som finge betala tullen, medan utlänningen alltid ginge fri. Det kan ju hända, att det är på det viset, men för mig ser det konstigt ut. Jag tror icke, att det är någon synnerlig stor fara för att utlänningarna skola pålägga några högre tullar eller behandla oss så illa. Jag mins, när frågan om traktater var före, huru mycket det talades om, att vi skulle få en förmånlig sjöfartstraktat, och huru man för den skull gaf efter här i Sverige, men icke långt derefter fick hela världen samma fördelar utan någon sådan uppoffring, som vi hade gjort genom att antaga en dylik traktat. Jag tror sålunda, att detta hot icke betyder så mycket, i synnerhet då man betänker, att vår export till utlandet egentligen består af varor, som äro nödvändighetsartiklar för de land, dit de införas, under det att hvad vi importera är mest lyxartiklar, som vi kunna undvara. Derfor tror jag icke, att det från vår synpunkt sedt är någon fara med att uppsäga traktaterna, och jag får säga, såsom också tydligt synes af utskottets betänkande, att här är icke fråga om att vi skulle upphöra att handla med dessa länder, utan tvärt om anser jag, att man sedan kan ingå nya handelstraktater, sedan man väl beredt sig fria händer, så att man kan bättre afväga fördelar och nackdelar och ställa kyrkan midt i byn, ty nu står den icke midt i byn utan i Frankrike och Spanien. Det är just meningen att bereda kommande Riksdagar den frihet, som de behöfva och som man rättvisligen bör gifva dem, nemligen att kunna fritt handla efter omständigheterna.

Det har slutligen talats om, att man skulle gå Norges rätt för nära och att man ur denna synpunkt icke borde väga en dylik uppsägning. Jag får säga, att i ett dylikt påstående ligger en förnärmelse mot Norge, ty jag tror icke, att detta land vill hafva någon fördel på vår bekostnad, utan att Norge tvärt om skall hålla oss räkning för att vi se på vårt lands bästa, ty liksom vi icke fordra, att Norge skall åsidosätta sina egna intressen för att gagna oss, tror jag icke heller att Norge vill fordra något dylikt af oss. Derfor hyser jag icke den ringaste betänklighet mot att skrifva

till Kongl. Maj:t på sätt utskottet föreslagit och, då jag läste utskottets betänkande, trodde jag nästan att man skulle bli öfverens om en sådan åtgärd, som ju icke afser annat än att Riksdagen skall få denna fråga i sin hand; om de, som komma efter oss, vilja hafva en ny traktat, så hafva de ju full rätt att avsluta en dylik, men vi hafva icke bundit deras händer på förhand.

Jag vill förena mig med dem, som yrkat bifall till utskottets betänkande.

Herr Herslow: Alla de sofismer, som i den från det hållet vanliga formen framkommit, förmäde mig i ett ögonblick att begära ordet, ehuru jag icke tänkt deltaga i diskussionen. Jag skall dock visst icke använda det för att upptaga till bemötande hela den rad "argument", han frambar, af sådan halt, att de uppenbarligen icke hafva beviskraft ens för honom sjelf. Den i tullfrågan kinkiga utredningen om hvem det är som betalar tullen, den svåra frågan affärdas icke på det viset, men det kan dock verkligen, huru orimligt det synes herr vice talmannen, i vissa fall hända, att ett land, särskildt ett mindre land som vårt, kan få betala både den tull, en främmande stat sätter på en vara, vi dit exportera, och på samma gång den tull, som vi sjelfva sätta mot samma främmande lands export till oss. Jag föreställer mig till exempel, att vi skulle sätta en hög tull på bordeauxviner. Då tror jag allt att vi sjelfve finge helt betala den tullen. Fransmännen sälja sitt vin i stor myckenhet öfver hela världen, medan vi blott konsumera en så ringa del deraf, att vi ej kunna påverka priset; och vilja vi hafva denna vara, måste vi taga den på den marknad, der den finnes att tillgå. Deremot om fransmännen lägga hög tull på vårt timmer, inträder ett annat förhållande: de kunna taga denna vara från Ryssland, Finland eller Amerika, om vi ej vilja beqväma oss att bära en prisnedsättning motsvarande tullen; och hvad värre är, en sådan fransk tull kan, om icke helt och hållet förstöra, dock i hög grad skada vår timmeraffär äfven på andra marknader. Vi veta, huru ofta London-marknaden är öfverlastad af svenskt timmer, och blir nu den franska marknaden stängd för oss, så att vi måste dirigera till England äfven hvad vi förut sändt till Frankrike, så kan den förra blifva totalt förstörd för oss.

Ett ord måste jag ock säga om den hjertnupenhet, som framträd på samma håll, der man nu framhåller, hur illa det är att misshandla de fattiga och lägga höga tullar på dem, under det att man samtidigt låter de rika dricka bordeaux och champagne samt dansa i sidenskor för nästan ingenting. Ja, hvad den saken beträffar, så är det alldeles klart, att om en svensk-fransk tullunderhandling skall gifva några tullindringar åt Frankrike, så skall det vara på sådana saker, som Frankrike kan och vill exportera till oss, och Frankrike tillverkar sidenskor, men gör icke några becksömsstöflar. Detta är den solklara anledningen att nedsättningen träffat dessa finare artiklar, af hvilka Frankrike är den hufvudsakligaste tillverkaren. Men om man nu har denna känsla af att de fattige för tungt belastats, hvarför

*Om uppsägan-
de af Sveriges
med utländska
magter in-
gångna han-
dels- och sjö-
fartstraktater.*
(Forts.)

Om uppsägan- trädde icke den känslan fram, när tull lades på fläsket och brödet
de af Sveriges och på nästan allt hvad fattigman behöfver?
med utländska

Men jag vill icke gå in på någon vidare argumentation i denna
ledsamma tullfråga. Vi äro icke så glömska, att vi icke af de två
sista årens erfarenhet skulle lärt, huru fullkomligt verkningslöst
det är, om vi söka få uppfattningen i dessa frågor i än så ringa

gångna han-
dels- och sjö-
fartstraktater.

(Forts.)

mån modifierad hos den majoritet, som tillfället skapat. Hur den
kom till, vill jag ej ens erinra om, jag vill i stället angifva den
synpunkt, ur hvilken denna debatt, i hvilken vi afsigtligt icke ve-
lat göra någon större insats, dock för oss har intresse. När den
kupp, som för all framtid kommer att förbli en märkvärdighet i vårt
lands parlamentariska krönika, hade skaffat oss en protektionistisk
kammare på halsen eller rättare när landet fått en sådan sig
ädömd, från det ögonblicket blef det för oss, som djupt beklagade
den öfvergång som skett, det hufvudsakligaste intresset att söka
få klart för oss, huru länge det nya systemet skulle vara.

Efter den häpnad, ja förskräckelse vi i första ögonblicket för-
nummo, då vi funno, att vårt land plötsligt bragts in på en så
vådlig bana, att vi hvarken politiskt eller ekonomiskt kunna öfver-
skåda dess följder, tröstade vi oss dock snart med den tanken,
att landet efter en ganska kort period åter skulle få sin frihet
tillbaka. Vi hoppades, att än en gång kunna ändra, än en gång
kunna välja; olyckan skulle icke slås fast. Det stod ock ganska
snart klart för oss, att en åkomma, som uppträder med en sådan
våldsamhet, var af akut art och således skulle få ett ganska snabbt
förlopp. Men man började så småningom på vår sida med en viss
farhåga varseblifva, att en större varsamhet, en större försigtighet
börjat framträda i ledningen af det parti, som genomfört det s. k.
nya systemet. När vi deri sågo antydningar till, att landet råkat
ut för ett kroniskt lidande, då först började en verklig farhåga
göra sig gällande, och jag för min del började tänka, att vi möj-
ligtvis måste vara beredda på att betrakta hvad som hänt på
annat sätt än förut. Vid fjolårets riksdag måste man erkänna, att
en viss moderation, en sådan der hållning som antyder lugn, var-
sam kraft, mer än en gång visade sig i ledningen af skyddstulls-
vännernas parti.

Det var därför icke utan ett betydligt intresse, som jag af-
vaktade just det prof, som i dag skulle här försiggå. Frågan var
af ytterst granlagiga natur. Först och främst gäller den ett ämne,
der man visste, att partiet icke lätt skulle kunna vandra sin väg
fram, åtminstone icke hänsynslöst fram, utan att bereda allvar-
samma svårigheter åt det håll, der man i allmänhet anser att ett
parti bör vara mest hänsynsfullt, nemligen gent emot dess egen
spets, den regering som representerar dess egna åsichter, som måste
antagas hylla alldeles samma principer som partifränderna, men
som, naturligtvis, stäld högre upp, ser uppifrån, ser vidsträcktare
och längre. Det gälde vidare, att med varsamhet — eller med
hänsynslöshet — behandla en utländsk stat, som är köpare af två
af våra förnämsta exportartiklar och som just ur protektionistisk
synpunkt borde betraktas såsom tillhörande de mest behagliga,

mest värdefulla af alla dem, med hvilka vi hafva handel, nemligen en sådan, som mot kontant liquid tager mycket, mycket varor från oss, men som tager mycket litet kontanter ifrån oss, *en*, som, om vi räkna efter svenska tabeller köper bortåt 5 gånger så mycket, som vi köpa af honom, och om vi räkna efter franska, är, i ännu mycket högre proportion i sina affärsförbindelser med oss köpare i stället för säljare.

(Om uppsägande af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater. (Forts.)

Det gälde vidare, att vara varsam eller hänsynslös gent emot våra största näringar näst efter jordbruket — och jordbruket hade man sist varit grundligt hänsynsfull emot. Det gälde, huru dessa näringar skulle behandlas, som skaffa oss nära nog all den kontanta intäkt, med hvilken vi till utlandet betala både hvad vi konsumera och hvad vi hafva att liquidera i ränta och amortering å de utländska kapital, som vi hafva placerade i den svenska jorden och de svenska jernvägarna och först småningom kunna afbördä oss.

Det gälde slutligen också att visa, huruvida de, som nu genom en underlig skickelse hafva blifvit herrar för dagen, men som visserligen kanske torde önska, att de fått sin fullmagt skrifven och undertecknad af annan auktoritet än den, som utfärdat den, skulle visa hofsamhet eller hänsynslöshet gent emot de valmän, de så oförhappandes kommit att representera och som antagligen, nej veterligen, hafva helt andra åsichter än dessa deras konstgjorda representanter.

Midt i ansigtet på alla dessa viktiga faktorer, hvilka alla hvar för sig bjuda att uppträda med den yttersta varsamhet och moderation, kastas nu ett betänkande med förslag till en handling, som, långt ifrån att vara varsam, tvärt om i allt hvad på Riksdagen beror — den kan icke göra allt, ty i sista hand är det lyckligtvis Kongl. Maj:t som afgör — väl är så utmanande, som den gerna kan vara.

Iakttagelsen af detta är för mig icke nedsläende. Jag har tvärt om rakt ingenting emot, att det är med en sådan bragd omedelbart bakom sig, som denna kammare går till omvalen. Vi äro någon gång ett hetsigt folk, men det är alldeles märkvärdigt, huru lätt man så småningom lugnar sig igen och allt åter blir stilla. Det är kanske därför för utgången af innevarande års val önskvärdt, att denna kammare nu får tillfälle att begå en handling, som stöter åt höger och åt venster, i in- och utlandet, uppåt och nedåt, som stöter alla de magter, hvilka kammaren borde hålla sig väl med. Och då jag sålunda icke vet, hvad som kan vara lyckligast, om skrifvelsen blir beslutad eller icke, om uppsägningsåtgärden företages eller icke, så har jag alls icke något yrkande att göra.

En punkt ännu bör här kanske vidröras. Den har redan med all möjlig varsamhet blifvit antydd. Den rör det ömtåligaste, det mest granlaga, men också det betydelsefullaste och mest nödvändiga förhållande, i hvilket Sveriges folk trädt till något annat. För att låta oss bedöma, huru den nu föreslagna åtgärden skall inverka på detta förhållande, behöfver jag blott åberopa utrikesministerns ord. Han tycktes antyda såsom möjligt, att han skulle

Om uppsägan-
de af Sveriges
med utländska
magter in-
gångna han-
dels- och sjö-
fartstraktater.
(Forts.)

komma att föra underhandlingarna med Frankrike i två, rakt motsatta riktningar, nemligen för traktatens förlängning för Norge och för dess uppläfvande för Sverige. Det förenade konungariket Sverige-Norge, denna *union*, skulle sålunda hafva en minister, som arbetade *pro* för ena hälften och *contra* för den andra. Kan tydligare angifvas med ord, huru fullkomligt unionsupplösande denna åtgärd skulle verka? Eller är det icke gifvet, att från den tanken: en minister, som måste arbeta för *två* absolut motsatta politiska riktningar i underhandling mellan unionslanden och främmande magter — är det icke gifvet att man från den tanken drives till konsekvensen: hellre då två olika underhandlingar af två olika ministrar. Och hvar är "unionen" sedan?

Men finnes det då någon berättigad anledning att vidtaga en så utmanande och farlig åtgärd? Har väl utskottet gifvit mig ett enda svar på den frågan, som jag allra först, när jag tog dess betänkande i handen, sökte få besvarad, den frågan nemligen: för hvem, till fördel för hvilka näringar, för hvilka svenska medborgare eller industrier skall denna traktat uppsägas? Jag sökte förgäfvos efter en enda rad härom.

Der talas om, att vi skulle "återvinna herraväldet öfver vår tulltariff". Förlåten mig: det är en fras, detta tal, ända till dess man antyder, i hvilken riktning och *för hvilka* detta återvunna herradöme skall användas. Nu se vi endast, hvilka som skola hafva skada deraf. När man framställer ett förslag att utdela knuffar till höger och venster, så borde man åtminstone säga ifrån, hvem det är man så der skall fäkta för, man måste tala om, hvad det är, som man skall skydda och som man vill hjälpa.

Det är också en annan punkt, som vi kanske böra fästa oss vid. Det rör vår sjöfart; den borde verkligen kunnat göra anspråk på att hafva blifvit behandlad med litet mera konsideration. Bevillningsutskottet har verkställt en mycket lång uträkning för att visa, att vi genom handelstraktaten "förlora" 134,000 kronor i tullinkomster. Beräkningen är gjord efter den vanliga tabulaturen, och hvad den har för värde, vill jag nu ej tala om. Allt nog: det är för att vinna dessa 134,000 kronor i statsinkomst, som vi skulle uppsäga traktaten. Jag tycker för min del, att vi hafva öfverskott nog i statskassan förut, så att vi icke behöfva taga ett så viktigt steg för att åt staten skrapa in dessa slantar. Beräkningen är för öfrigt rent befängd. Men i alla fall, när man ger denna lilla siffra sådan vikt, huru kan man då med en sådan ståtlig nonchalance bagatellisera de 5 millioner, som man erkänner, att vi förtjena i sjöfart på Frankrike. Det synes mig, som om dessa 5 millioner vore åtskilligt betydligare än de 134,000; och det synes mig ock som om vår sjöfart bättre behöfde den fraktinkomsten än staten den der lilla tullökningen. Och vi må icke inbilla oss, att en sådan fraktfart med svenska fartyg skall blifva möjlig att uppehålla från det ögonblick, då vi uppträda i samma ställning, som vi intogo före år 1865 och som Frankrike säkert gerna ånyo anvisar oss. Det är icke ens tänkbart, att Frankrike alldeles oberoende af det sätt, hvarpå vi ställa oss till detsamma,

skall lemna oss samma sjöfartsförmåner som det hittills gjort. Och när denna fraktfart för oss spelar en så pass stor roll, hvad betyder den icke då för Norge!

Mina herrar! jag upprepar det, jag har icke något yrkande att göra. Jag har helt oförtänt kommit att yttra mig i en diskussion, der jag tänkt blott vara åskådare och åhörare. Denna debatts enda betydelse för oss har jag redan angifvit. Jag har aldrig haft och intet politiskt parti behöfver hafva några farhågor för motståndare, som våldsamt köra hufvudet i väggen, som obetänksamt i alla riktningar söka uppväcka konflikter. Jag började blifva rädd för den varsamhet, för den beräkning, som vårt motparti vissa tider röjde början till. Det ser ut som om ledningen af detsamma fallit i andra händer. Dertill gratulerar jag oss!

*Om uppsägan-
de af Sveriges
med utländska
magter in-
gångna han-
dels- och sjö-
fartstraktater.*
(Forts.)

Herr Jansson i Krakerud: Jag har begärt ordet med anledning af några yttranden, som här blifvit fälda. Jag fruktar nemligen, att jag icke måtte hafva så redig tankegång, som herr Nils Petersson tycktes upplysa, att han hade, och jag har således begärt ordet för att få någon eller några upplysningar. Emellertid har jag blifvit förekommen af den nästföregående ärade talaren, och skall därför inskränka mig till att yttra några få ord.

Jag skall dock först be att få uttala mitt beklagande af, att man här i denna kammare, då det gäller en så vigtig fråga som denna, hvilken rör hela vårt land i gemen, ingått på dels ortsin-tressen, dels enskilda intressen, så att man till och med begynt debattera om, hvilken helst önskar få ett glas vin eller icke. Jag tror, att man icke borde låta sådana yttranden komma sig till last. Ty de höra egentligen icke hit.

Herr vice talmannen har särskildt fäst uppmärksamheten på de oegentligheter, som föreligga i afseende på våra handelstraktater, i synnerhet traktaten med Frankrike. Jag för min del erkänner, att jag också skulle önska att få dessa förhållanden ändrade. Men man har här icke fått någon upplysning om, huru herrarna tänka sig, att det skall kunna låta sig göra. Man säger, att vi få in en mängd lyxartiklar, som fått alltför låg tull, synnerligen viner, fikon m. m. Om man nu tänker sig, att vi skulle uppsäga ifrågavarande handelstraktater, så kan jag icke förstå, och ingen har heller upplyst om, huru man skulle upprätta en ny handelstraktat. Ty om man skulle höja tullen på dessa artiklar, som fransmännen exportera hit, förefaller det mig, som om fransmännen icke skulle kunna gå in derpå. Således finge man ingen handelstraktat. Då torde man komma i svårt förhållande till Frankrike, helst vi under nuvarande förhållanden exportera dit för 29,593,000 kronor och i stället importera från Frankrike för 6,749,000 kronor.

Man har sagt, att Norrland fått jernvägar och därför skulle kunna underkasta sig ett sorts hämsko på sin trävaruhandel. Men då man så har för afsigt att söka hämma trävaruhandeln från Norrland, glömmar man, att denna handel är af betydelse ej blott för Norrland utan för hela vårt land. Ty med vår trä- och jern-

Om uppsägan- export lära vi väl ändå uppehålla våra finanser. Derför skulle
de af Sveriges det blifva svårt att uppehålla dessa, om man hämmade nämnda
med utländska export.

magter in-
gångna han-
dels- och sjö-
fartstraktater.
(Forts.)

Bevillningsutskottet säger på 18 sidan af sitt betänkande, att det ej är något att frukta med afseende på våra hufvudsakliga exportartiklar trä- och träkolsjern, ty då dessa ej i tillräcklig mängd produceras i Frankrike, men dock äro nödvändighetsvaror för en del af dess industrier, ligger det uppenbarligen i Frankrikes eget intresse att ej belägga dessa varor med än högre tull. Det förefaller mig besynnerligt, att det nuvarande bevillningsutskottet kan uttala sådana ord. Ty vi behöfva icke tänka oss långt tillbaka för att erinra oss, att vi hafva lagt tullar på just sådana nödvändighetsvaror, som vi ej sjelfva producera tillräckligt för landets behof. Det är ej länge sedan man sade, att vi öfversvämmades med spanmål, så att vi vore nära att alldeles förqväfvas i spanmål, och att man därför ovilkorligen måste lägga tull på spanmål för att rädda oss från denna öfversvämning. Det kan väl hända, att fransmännen säga detsamma: "Vi blifva öfversvämmade af den svenska nationens trävaror. För att höja vår egen produktion, måste vi därför lägga tull på dessa varor." Jag kan således ej finna annat, än att jag måste yrka afslag på bevillningsutskottets betänkande.

Herr E. G. Boström: Då jag af stämningen finner, att kam-maren önskar att redan på förmiddagen afsluta behandlingen af föreliggande betänkande, skall jag söka fatta mig så kort som möjligt. Men jag ber herrarne icke taga illa upp, om jag i någon mån söker bemöta ett och annat, som här blifvit yttradt.

Åtskilliga talare, särskildt ett par representanter från Göte-borg och Malmö, hafva framhållit betydelsen af ifrågavarande traktater och den väsentligt ökade afsättning, som derigenom ber-edts vårt lands produkter. Jag behöfver icke upprepa några siffr-or; de ligga i rikt mått till hands uti betänkandet. Jag vill en-dast anhålla, att herrarne må erkänna, att relativt till Sveriges hela utförsel har icke utförseln till något af dessa länder stigit. Nu förhåller det sig så, att Sverige har äfven med öfriga magter traktater, men traktater som endast innehålla bestämmelser om behandling som den mest gynnade nation. Då synes det mig gif-vet, att om afsättningen på dessa länder gått framåt i samma mån som afsättningen på de länder, med hvilka vi hafva tarifftraktater, följer deraf, att det icke är tarifftraktaterna, som beredt oss den ökade afsättningen; det är de respektive ländernas behof af våra varor, som gjort det. För mig förefaller detta bevis alldeles af-görande. Då synes det mig icke kunna bestridas att den traktat, som lemnar oss fullt fria händer, är att föredraga framför den, som så mycket binder oss.

Man har talat särskildt om vår trä- och jernexport. Hvad jern-exporten beträffar, så veta herrarna mycket väl, att de tullar, som i Frankrike äro genom traktaten fastställda, äro så höga, att de nästan skulle hindra vår jernexport, derest ej Frankrike funnit

med sin fördel förenligt att vidtaga andra åtgärder. Det är her- *Om uppsägan-*
 rarne utan tvifvel väl bekant, att i Frankrike den, som importerar *de af Sveriges*
 jern, af tullverket, erhåller ett qvitto, att han infört en viss quan- *med utländska*
 titet och därför betalat stadgad tull. Dessa qvittan de s. k. ac- *magter in-*
 quits à caution gå i handel, och när en fabrikant utför jernvaror, *gångna han-*
 får han motsvarande belopp tillbaka, hvarvid det ej behöfver *dels- och sjö-*
 styrkas, att det exporterade godset blifvit tillverkad af det *faststraktater.*
 importerade jernet. Det är på detta sätt vi hafva vår införsel i *(Forts.)*
 Frankrike tryggad, icke genom den ringa nedsättningen af $\frac{1}{2}$ franc
 å 1 franc pr 100 kg., som traktaten bestämmer.

Hvad åter *trävarorna* beträffar, har visserligen herr Andréon
 omtalat, att man i Frankrike föreslagit en tullsats af 1 fr. 20 cent.
 pr. 100 kg. och räknat ut, till hvilket stort belopp en sådan tull
 skulle uppgå. Men är det icke, mine herrar, att se spöken på
 ljusa dagen? Fins det någon anledning att tro, att, därför att en mo-
 tion blifvit väckt, den också måste blifva antagen? Herrarne
 veta, att när Frankrike 1881 antog tarif général, hvilket skedde
 efter långvariga undersökningar, kom man till det resultatet, att
 det för Frankrike vore nyttigast, att oarbetade trävaror blifvo
 fria. Detta måtte väl hafva lika stor betydelse, och man måtte
 väl lika gerna kunna stanna vid detta faktum som att
 låta skrämra upp sig genom sådana uppgifter som de nyss an-
 förda. Det är alldeles gifvet, att Frankrike ej kan undvara våra
 trävaror. Om fransmännen skulle lägga på hög tull, hvarigenom
 de ginge miste om hela den stora quantitet, som komme från Sve-
 rige, så måste de till dyrt pris förskaffa sig samma varor från
 annat håll. Men något sådant kan väl ej ligga i deras intresse.

När man talar om dessa förhållanden, synes man också mena,
 att den ifrågavarande tullnedsättningen skulle spela en ej så liten
 roll. Men går man till verkligheten, finner man, att det är kon-
 junkturerna, som spela den största rollen — konjunkturen, som äro
 alldeles oberoende af, om det finnes en traktat eller icke med
 Frankrike. Hvad trävarorna beträffar, behöfver jag endast hän-
 visa till den prisstegring, som egde rum 1889, hvilken jag icke
 tror man kan beräkna till mindre än 1 p. st. pr. standard. Träex-
 porten utgjorde sagda år 861,000 standards, deraf från Norrland
 724,000 och den ökade inkomst, som genom det högre priset be-
 reddes trävaruexportörerna, kan beräknas till $15\frac{1}{2}$ millioner kro-
 nor för hela Sverige, hvaraf 13 millioner för Norrland. Och hvad
 spela väl de ringa tullnedsättningarna för roll gent emot en sådan
 prisstegring? Man må också komma i låg, att detta trä till största
 delen afsattes på marknaden i de länder, med hvilka vi icke hafva
 tarifftraktater. Det synes mig därför vara alldeles origtigt att
 gifva tarifftraktaterna en betydelse, som de i sjelfva verket icke
 förtjena.

Herr Andréon yttrade: låtom oss icke göra oss fria, så att vi
 blifva i tillfälle att åsätta ytterligare tullar. Vi hafva redan gjort
 det tillräckligt. Ty de industrier vi på det sättet komma att
 draga upp, skola få ganska svårt att existera till följd af konkui-
 rensen dem emellan.

*Om uppsägan-
de af Sveriges
med utländska
magter in-
gångna han-
dels- och sjö-
fartstraktater.*

(Forta.)

Men efter vår uppfattning af saker och ting är det icke någon olägenhet, att industrier förläggas hit till landet, om än naturligt nog produktionens omfattning måste regleras af vårt eget lands behof. Det är gifvetvis mera fördelaktigt, att det vi behöfva tillverkas inom landet, än att det importeras utifrån.

Det har vid behandlingen af den föreliggande frågan talats mycket om Norge, och det är ju klart, att alldeles kan man icke lemna det ur räkningen. Jag skall emellertid be att med ledning af handlingarna få säga några ord om den saken.

Om vi se på artikeln fisk, en af normännens största exportartiklar, så finna vi, att för den samma ej är medgifven i den franska traktaten någon tullindring, men väl i den spanska, i hvilket land den ook har sin hufvudsakliga afsättning. Emellertid upplyser den svensk-norske konsuln i Barcelona, att den danska klippfisken bibehållit sin afsättning i Spanien, ehuru den der drabbas af högre tull än den norska, då Danmark icke har någon traktat med detta land. Och vår konsul i Bilbao vill göra gällande, att det alls icke förhåller sig så, som utrikesministern 1887 förklarade, att den norska klippfisken vunnit något sådant insteg på den spanska marknaden, att den äfven utan traktat skulle kunna hålla sig kvar der; men han erkänner, att svårigheten att afsätta den norska fisken beror dels derpå, att den icke är så väl skött, så att dess utseende är mindre godt, dels på den premie af 16 francs pr. 100 kilo, som Frankrike lemnar sin klippfiskexport. När man står inför det faktum, att ett land ger sin export en sådan premie, hvad tro herrarne då, att en liten tullnedsättning skall kunna verka. Att få en traktat med så betydande tullnedsättning, att den täcker dylika stora exportpremier från andra länder, blefve väl allt för dyrbart.

För att nu öfvergå till det andra stora norska intresset, exporten af trävaror, så ber jag få fästa herrarnes uppmärksamhet derpå, att Norge på trävaror har en exporttull af 33 öre pr kubikmeter och som inbringar statskassan omkring 470,000 kronor årligen. Man anmärkte redan år 1865, att det vore oformligt att begära tullnedsättning på en vara, som var belagd med exporttull, men det svarades då, att statskassan ej kunde undvara denna inkomst. Jag vet ej, huru stor Norges export af trävaror är; den är upptagen i värde och icke i kvantitet. Men då jag ser, att tullnedsättningen å den större svenska träexporten uppgått till omkring 104,000 kronor, förmodar jag, att den på den mindre norska ej kan uppgå till synnerligt stort belopp. Det synes mig därför alldeles gifvet, att om normännen skulle vilja göra en nedsättning i exporttullen, detta lätteligen skulle godtgöra den förlust, som de kunde komma att lida genom förhöjda tullafgifter i Spanien och Frankrike.

Hvad vidare angår den tredje stora norska näringen, nemligen sjöfarten och i sammanhang härmed den svenska sjöfarten — jag ber här att i parentes få berigtiga herr Herslows yttrande, att inkomsten af denna skulle uppgå till 5 millioner kronor, derhän, att denna siffra gäller bruttoinkomsten, icke nettoinkomsten

— så är den beroende af helt andra omständigheter, såsom lagarne af år 1866 om befrielse från tonnageavgifter och af år 1881 om exportpremier, men beröres föga af traktaterna och deras bestämmelser. Med ett ord: jag kan icke heller i detta afseende finna, att man behöfver låta hänsyn till Norge förhindra sig från att uppsäga traktaterna.

Om uppsägande af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartstraktater.
(Forts.)

För öfrigt ber jag få säga, att jag icke tror, att det är nyttigt för unionen, att det ena landet, om det har olägenhet af en öfverenskommelse, under det det andra deraf har fördel, af undseende för det andra afhåller sig från att uppsäga densamma. Bäst torde vara att handla sjelfständigt. Så har ock skett förut. Jag torde få erinra om, att sedan mellanrikslagen af år 1825 kommit till stånd, det dröjde ända till 1874, innan ny afverenskommelse kunde träffas. Behof af ändrade bestämmelser yppades och från svensk sida gjordes många försök att träffa annan uppgörelse, hvilka dock ej lyckades till följd af motstånd från Norge. På samma sätt blef ett förslag till konvention om nordsjöfisket af Norge afslaget, ehuru det antagits af Sverige. Och hvad myntkonventionen angår, så afslogs äfven den först af Norge, om det än några år senare fann med sin fördel förenligt att ingå på densamma. Det är sålunda alldeles tydligt, att man från norsk sida gör hvad som är lämpligast och bäst för riket utan hänsyn till de unionella förhållandena och jag kan ej finna annat än, att äfven vi böra förfara på samma sätt. Jag kan i motsats mot herr Herslow icke finna något unionsupplösande deri. De exempel jag anfört visa, att det icke verkat upplösande, och jag kan ej föreställa mig, att den omständigheten, att de båda rikena hafva olika traktater, skulle innebära något upplösande. Gå herrarne till de olika tarifftraktaterna, som nu äro gällande, skola herrarne finna, att visserligen de allmänna bestämmelserna äro desamma för de begge länderna, men att tarifferna förete åtskilliga olikheter.

Det har vidare framstälts den frågan: Hvad är det för brådskan med uppsägandet af dessa handelstraktater, hvarför skulle man ej kunna låta dermed anstå? Som svar härpå ber jag för min del få erinra om, att när det nya tullsystemet infördes, så yttrades det redan då med full bestämdhet, att man önskade få traktaterna uppsagda. Det är sålunda icke någonting nytt, utan något, som alla redan på förhand voro ense om, Jag ber äfven få fästa uppmärksamheten på, att redan 1886 års Riksdag beslöt en skrivelse till Kongl. Maj:t, hvaruti framhölls olämpligheten af att maskiner, redskap, verktyg, ångmaskiner och ångpannor finge tullfritt införas till Sverige. Det erkändes sålunda redan då, när Riksdagen hade en annan sammansättning än nu, att traktaterna icke voro ändamålsenliga. Detta upprepades 1888. Men framställningar derom hafva strandat på Frankrikes och Spaniens förklaring, att för än traktaterna gingo till ända kunde de ej medgifva någon ändring.

Man har ock sagt, att det vore olämpligt, att Riksdagen utsatte en viss dag, då den önskade att traktaten måtte upphöra, men härvid vill jag endast erinra, att denna dag just finnes bestämd i traktaten sjelf.

Om uppsägan-
de af Sveriges
med utländska
magter in-
gångna han-
dels- och sjö-
fartstraktater.
(Forts.)

Jag kan ej heller tro, att den omständigheten, att en traktat uppsäges af det mindre landet, kan inverka ofördelaktigt på kommande underhandlingar. När den franska traktaten af år 1865 lupit till ända, framställes från svensk sida upprepade gånger anhållan om traktatens förlängning, hvilket ock beviljades, till dess Frankrike år 1881 uppsade densamma, sedan det samma år fått sin tarif général i ordning. I den nya traktaten erhöi sedan Sverige sämre vilkor än förut. Så gick det, när vi väntade med uppsägningen. Med detta exempel för ögonen kan jag icke finna något farligt i, att vi nu sjelfva förklara oss missbelätna med traktaten och uppsäga densamma. Underhandlingar kunna ju vara bragta å bane, som möjligen skulle kunna störas, om traktaten uppsades just den 1 februari 1892. Men en Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t är ju i fall som detta ett uttalande af Riksdagens uppfattning och en anhållan, att Kongl. Maj:t ville taga hvad Riksdagen hemställt i öfvervägande. Och om det sedan föreligger sådana omständigheter, att Kongl. Maj:t finner det nödvändigt att uppskjuta uppsägandet en eller annan dag eller en eller annan vecka, så föreställer jag mig, att Riksdagen, när Kongl. Maj:t för den samma framlägger skälen för sitt handlingssätt, icke kan hafva någonting att anmärka, ty regeringen är väl icke blott ett verkställande utskott, utan har ock pröfningsrätt.

Jag skulle ännu hafva mycket att tillägga, men då tiden är så långt framskriden, vill jag icke längre upptaga kammarens tid, och inskränker mig därför till att yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *De Laval, Lund, E. W. Carlsson, Styffe, Bergman, Cederschiöld, Eliasson, Mallmin, Ekeborgh, Erikson* i Norrby, *Larsson* i Mörtlösa, *Erickson* i Bjersby, *Sjöberg, Sandwall, Andersson* i Lyckorna och *Rundbäck*.

Herr Elowson anförde: Jag ansåg mig böra begära ordet med anledning af det argument, hvarmed bevillningsutskottets ärade ordförande inledde sitt anförande. Han påpekade nemligen det förhållande, att tillväxten i vår export till Frankrike visserligen har varit stor, om man tager de absoluta siffrorna, men att denna export relativt taget varit ungefär den samma före som efter afslutandet af 1865 års traktat. Förut var det en export af 9,405,000 kronor, hvilket utgjorde 10 procent af totalutförseln. 1888 hade det stigit till 29,593,000 kronor, och detta utgjorde 10½ procent af totalutförseln. Bevillningsutskottets ordförande ville deraf draga den slutsatsen, att det icke var tarifftraktaten mellan de förenade rikena å den ena sidan och Frankrike å den andra, som var anledning till tillväxten i vår utförsel till Frankrike. Men det synes mig, som om man skulle kunna vända om detta argument helt och hållet, ty bevillningsutskottet säger på sid. 5, att i följd af tarifftraktaten med Frankrike vi hafva tillämpat de derigenom bestämda tullsatserna, ej blott i vår handelsförbindelse med de länder, hvilka enligt afslutade fördrag varit berättigade att hos oss behandlas såsom den mest gynnade nation, utan jemväl i vår handel med

de länder, som med oss icke afslutat någon traktat. Således kan med lika skäl sägas, att det är den franska traktaten, som är grund till, att vår export icke allenast till Frankrike, utan äfven andra länder ökats.

Då jag nu begärt ordet, vill jag fästa uppmärksamheten vid ett viktigt uttalande, som hans excellens ministern för de utrikes ärendena gjorde vid debattens början. Han tillkännagaf nemligen, att han skulle kunna föra underhandlingar med Frankrike angående afslutande af nya traktater på två olika grundvalar, den ena för Sverige, den andra för Norge. Villigt ger jag min beundran åt den skicklighet, en sådan underhandling måste kräfva, men på samma gång måste jag dock gifva uttryck å den farhågan, att vår underhandlare komme att ligga under för sina motståndare, om underhandlingen skulle ske från två olika synpunkter, bestämda af skiljaktiga ekonomiska system. Dessutom är det en annan omständighet som gör, att detta icke kan vara synnerligen ändamålsenligt. Det skulle nemligen lätt förstärka den benägenhet, norrmännen måhända hafva att yrka, att då det skall ske underhandlingar från två olika synpunkter, det också bör vara två underhandlare, och för min del vill jag icke taga ett steg, som leder till det målet, utan anser, att man bör motverka allt, som leder derhän. Sålunda är det för mig ett viktigt skäl att bespara regeringen det obehag, som måste ligga redan i möjligheten att för de förenade rikena underhandla med ett främmande land från två olika synpunkter.

Jag skall också be att i sjelfva saken få göra en kort jemförelse mellan de fördelar och olägenheter, som traktaten mellan de förenade rikena å ena sidan och Frankrike å den andra måste hafva. Till en början ber jag då att få säga, att det synes mig, som om utskottet redan i de två första satserna, der en sådan jemförelse inledes, inlägger en bestämd färgläggning. Jag vill till bestyrkande häraf uppläsa dessa båda satser. Det heter nemligen:

“Ingåendet af tarifftraktater har från svensk sida afsett att genom nedsatt tull förskaffa vissa svenska varor lättadt tillträde till utländska afsättningsområden. Men denna fördel har måst köpas genom att nedsätta och för de olika traktatstiderna fastslå införselstullen i Sverige för åtskilliga af nämnda länders hufvudsakligaste exportartiklar.“ Det är ju i sjelfva verket, mine herrar, full parité mellan två parter, som underhandla, men denna parité vill utskottet i sina satser icke framhålla. Utskottet tyckes vilja säga, att Sverige begär en mycket liten fördel. Sverige vill hafva lättadt tillträde till utländska afsättningsområden, det vill som man säger, hafva entré på den utländska marknaden. För erhållande häraf medgifves Sverige tullnedsättning å vissa varor. Denna fördel måste Sverige emellertid köpa genom att dels nedsätta tullarne å de hufvudsakligaste exportartiklarne från de länder, med hvilka Sverige afslutit fördrag, dels äfven fastslå dessa tullsatser för en viss tid. Men här råder en fullkomlig reciprocité, ty äfven den främmande staten fastslår tullsatserna i sin taxa.

Om uppsägande af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfursttraktater.
(Forts.)

*Om uppsäg-
de af Sveriges
med utländska
magter in-
gångna han-
dels- och sjö-
fartstraktater.*

(Forts.)

Vill man komma till en bestämd slutsats, huru vida en handels-
traktat med den franska nationen må vara fördelaktig eller icke,
så synes det mig, som om man skulle kunna från olika syn-
punkter bedöma densamma. Nu är det för närvarande så med af-
seende på produktionsförhållandena i den civiliserade världen, att
man anser det som en fördel att sälja, att exportera. Den, som
säljer mera, har således den största fördelen. Fransmännen, som
ju anses vara ett praktiskt folk, hafva också den bestämda öfver-
tygelsen, att då Sverige-Norge till Frankrike säljer mera än Frank-
rike säljer till de förenade rikena, så är det Sverige-Norge, som
drager den större fördelen af traktaten. Utskottet ingår emeller-
tid icke på någon jämförelse från denna synpunkt, utskottet väljer
en annan synpunkt, tager i betraktande endast vissa slag af varor,
som äro föremål för utbyte mellan de förenade rikena å ena sidan
och Frankrike å den andra, nemligen de artiklar, för hvilka en
särskild tariff är bestämd till skilnad från den allmänna tariffen,
och då finner utskottet, att Frankrike säljer för ungefär $\frac{1}{2}$ mil-
lion kronor årligen mera till Sverige än Sverige till Frankrike.
Derpå grundar nu utskottet hufvudsakligen sitt uttalande derom,
att traktaten är till förmån för Frankrike mera än för Sverige.
Men vid denna jämförelse synes man hafva glömt att öfverväga,
huru vida efter handelstraktatens uppsägning våra öfriga varor
komma att gå i samma mängd till Frankrike som förut. Det
skulle kunna hända, att den stora export af varor, som behandlas
enligt tarif général skulle minska för den händelse, att alla varor
skulle behandlas lika och det icke vidare skulle finnas någon
specialtariff.

En annan jämförelse, som jag ber att få beröra, förekommer
hos utskottet i slutet af sid. 15. Der heter det:

”Om man från att granska värdet af den ömsesidiga exporten
af de varor, som beröras af traktatens tullnedsättningar, öfvergår
till en undersökning af och jämförelse emellan storleken af den
tullindring, som vid denna export genom traktaten bereds de
svenska exportörerna, och storleken af den nedsättning i de svenska
införelstullarna, som man i följd af traktaten nödgats medgifva in-
förda franska varor, möta ganska stora svårigheter för ernående
af ett exakt resultat“. Oaktadt dessa svårigheter har emellertid
utskottet på grundvalen af denna jämförelse bygt sina påståenden
till stor del. Men jag kan ej vara med om den jämförelse, hvarpå
utskottet här inlåtit sig. Då ett nytt tullsystem infördes här i
landet, så anfördes som ett af skälen för detsamma, att det vore
utländingen, som betalade tullen. Så vidt jag kan förstå, har
denna åsigt uti den protektionistiska pressen redan öfvergifvits.
Bevillningsutskottet synes emellertid här konsekvent vidhålla den-
samma och stöder derpå en jämförelse mellan den tullindring, som
de svenske exportörerna få och den förminskning i införelstullar,
som blir en följd af nedsättningen af tullsatserna för franska export-
artiklar. Vid denna jämförelse, mine herrar, är det nödvändigt att
sätta mot hvarandra de saker, som höra tillhopa. Det är tydligt,
att exportören har i allmänhet en större fördel, om han möter

en låg tull, än om han möter en hög tull. Dessa fördelar, den större och den mindre, kan man jämföra med hvarandra. Den större fördelen af en låg tull är precis icke den samma som måttet på tullindringen. Den är beroende af den samma i mer eller mindre mån, men den är äfven beroende af varans beskaffenhet. Om det är en vara af begränsad mängd och som alltid tages från en viss ort, så är det säkert, att det icke blir utländingen, utan konsumenten, som får betala tullen.

Å andra sidan hafva vi statskassan. Om en tullafgift nedsättes, så sker en minskning uti inkomst för statskassan. Detta är en uppoffring för staten.

Men sedan är det en tredje faktor, vid hvilken utskottet icke synes hafva fäst någon uppmärksamhet. Det är nemligen konsumenten. Om tullen nedsättes, så blir vanligen foljden deraf den, att konsumenten får köpa varan till ett billigare pris.

Man skulle således enligt mitt förmenande ställa mot hvarandra å ena sidan den fördel, som den svenska exportören har af att möta en låg tull i Frankrike, och den fördel, som den franska exportören har af att möta en låg tull i Sverige. För det andra skulle man mot hvarandra ställa den olägenhet, som den svenska statskassan har af att tullen förminskas, och den olägenhet, som den franska statskassan har af en minskning i tullinkomsterna. Och för det tredje skulle man tillika jämföra den fördel, som den svenske konsumenten har af att få köpa en billigare vara med den fördel, som den franske konsumenten har af ökad prisbillighet. Ställer man jämförelsen på detta sätt, så synes det mig otvifvelaktigt, att det är Sverige och Norge, som hafva den största fördelen af traktaten. Men utskottet har icke kommit till den synpunkten. Utskottet framhåller, att det är Frankrike, som har den större fördelen.

Af detta påstående, jämfördt med den bevisning, utskottet derför åstadkommer, har jag icke kunnat undgå att erinra mig mannen i sagan, som hade två talesätt. Han sade nemligen, då han var i tillfälle att erbjuda en vän en hjälp på 100 kronor: Detta var en liten summa. Vid ett annat tillfälle behöfde han sjelf ett lån på 100 kronor, och då sade han: Detta var en stor summa. Det synes, som om bevillningsutskottet också hade två talesätt, men placerade bestämningsorden "stor" och "liten" på annat sätt än den nyssnämnde mannen. Är det fråga om Sverige-Norges fördelar af traktaterna, så äro dessa enligt bevillningsutskottets terminologi små, är det åter fråga om Sverige Norges olägenheter, så äro dessa enligt samma terminologi stora. Enligt mitt förmenande är det tvärt om.

Det kan icke mot den fördel, Sverige—Norge har af traktaterna, ställas något synnerligen tungt vägande motskäl annat än det, att Sverige-Norge för sin del är bundet i afseende på sin tulltaxa. Men precis det samma gäller äfven i afseende på Frankrike. Äfven det är bundet. Nu är det likväl, mine herrar, icke egentligen derom striden gäller, huru vida traktaten med Frankrike skall uppsägas eller icke, utan om Sverige-Norge skall göra

Om uppsägande af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfarts-traktater.
(Forts.)

*Om uppsägan-
de af Sveriges
med utländska
magter in-
gångna han-
dels- och sjö-
fartstraktater.*

(Forts.)

det eller icke, ty traktaten torde förr eller senare blifva uppsagd. Den tvist, som pågår, synes mig vara en tvist om lämpliga tidpunkten att skrida till underhandlingar och om lämpligheten för det mindre landet att taga initiativet, då man har anledning förmoda, att ett initiativ snart kommer att tagas af den mächtigare parten. Det synes mig därför vara allt skäl för att afbida tiden och vänta på hvad som kan inträffa.

Jag anhåller att få fästa uppmärksamheten vid en omständighet, som finnes berörd på sid. 18 i betänkandet. Under det bevillningsutskottet är i farten med att utdela slängar åt den franska handels- och sjöfartstraktaten, kan det i sin ifver icke afhålla sig från att utdela en ganska väldig släng åt 1889 års bevillningsutskott. Utskottet redogör nemligen för, att det vid sistlidne riksdag var motion väckt om att sätta exporttull å jernmalm. Denna motion röntes, säges det i betänkandet, af då varande utskottet en gynsam behandling. Bevillningsutskottet tillstyrkte exporttulls åsättande. Utskottets uppmärksamhet hade likväl blifvit fäst derpå, att en sådan exporttull stred mot åtagna internationella förpligtelser. Men icke desto mindre ansåg sig utskottet böra framlägga ett förslag, som stod i strid mot förpligtelser, som svenska nationen hade åtagit sig gent emot främmande magter.

Jag skall nu icke längre upptaga kammarens tid. Jag ber endast, herr talman, att såsom den hufvudsakliga synpunkt, hvarur jag betraktar frågan, och såsom grunden, hvarför jag icke kan vara med om bifall till bevillningsutskottets förslag, få framhålla de unionella svårigheter, som måste uppstå af ett sådant beslut. För unionens skull anhåller jag därför, att kammaren måtte afslå utskottets nu föreliggande utlåtanden i första punkten.

Herr Hedin: Herr talman! Kan det verkligen vara med någon förhoppning om framgång, som den mycket ärade ordföranden i bevillningsutskottet sökt ingifva kammaren den tron, att det är det norska stortingets fel, att Sverige icke fått den olycksaliga konventionen om nordsjöfisket? Det är ju tvärt om den svenska Riksdagens förtjenst, att denna olyckliga konvention blef dödad. Jag skulle hysa missaktning mot den ärade ordförandens i bevillningsutskottet förstånd och jag skulle misstro hans hjertelag, om jag förutsatte, att icke han lika väl som jag hade röstat mot denna konvention.

Men det var icke för att säga detta, som jag begärde ordet. Det var några från mitt granskning hörda instämmanden i ordförandens i bevillningsutskottet yttrande, som föranledde mig att vilja göra en mycket kort erinran, som skall vara sagd i några få ord.

Det beslut, som kammaren nu går att fatta, skall visserligen i ett hänseende, men, herr talman! också blott i det hänseendet, hafva någon betydelse — och jag kan väl säga, en ganska stor betydelse — att det skall vittna om, i hvilken grad sans och förstånd ännu kunna göra sig gällande i den svenska Riksdagens förhandlingar om landets välfärdsangelägenheter. Derom skall beslutet vittna, och därför kan det visserligen vara betydelsefullt,

huru vida det utfaller med ja eller nej. Men i ett annat hänseende, som nu för tillfället i denna sak är det enda praktiskt viktiga, i det hänseendet är det komplett likgiltigt huru beslutet utfaller. Ty kommen i håg, att om I egen en siffermajoritet för bifall till hvad bevillningsutskottet i denna punkt föreslagit, edert beslut skall befinnas vara lidande af ett — återgångsfel. Detta återgångsfel ligger i tillkomsten af den majoritet, som skall fatta beslutet, och därför kommer ett bifall till den föredragna punkten att, politiskt taladt, vara af noll och intet värde.

Jag, herr talman! kommer naturligtvis att rösta mot bevillningsutskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats: 1:o bifall till utskottets hemställan; 2:o afslag å nämnda hemställan; och 3:o ärendets återförvisande till utskottet.

Herr talmannen upptog till proposition hvart och ett af dessa yrkanden i nu nämnd ordning och förklarade svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till utskottets hemställan. Votering blef likväl begärd och företogs, sedan till kontraproposition antagits yrkandet på afslag, enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt 1:sta punkten af dess betänkande n:o 1, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren afslagit utskottets nämnda hemställan.

Omröstningen visade 114 Ja mot 98 Nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Emot kammarens sålunda fattade beslut anmäldes reservation af herrar *Nilson* i Lidköping, *Collander*, *Broström*, *Olson* i Stensdalen, *Bruse*, *Andersson* i Upsal, *Pehrsson* i Önnerud, *Olsson* i Kyrkebol, *Thestrup*, *Andrén*, *Bratt*, *Melin*, *Dieden*, *Liljeholm*, *Andersson* i Hasselbol, *Lyttkens*, *Dahlberg*, *Nydahl*, *Carlsson* i Nysäter, *Hörnfeldt*, *Ryding*, *Brodin*, *Arhusiander*, *Farup*, *Lundström*, *Andersson* i Baggböle, *Wallmark*, *Sundberg* i Haparanda by, *Ström*, *Hygrell*, *Kardell*, *Erikson* i Myckelgård, *Bromée*, *Gumelius*, *Johansson* i Noraskog, *Ahlström*, *Sjögren*, *Lilienberg*, *Svensson* i Carlskrona.

*Sundberg i Vexjö, Edelstam, Söderblom, Martin, friherre Bonde,
Larsson i Berga, friherre von Schwerin, Nilsson i Skärhus.*

Punkterna 2-4.

Biföllos.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 4,¹⁷ e. m.

In fidem
A. E. J. Johansson.